

Yhteistyön maakunta • Samarbetets landskap • Cooperative region

HYVINVOIVA KASVUN MAAKUNTA

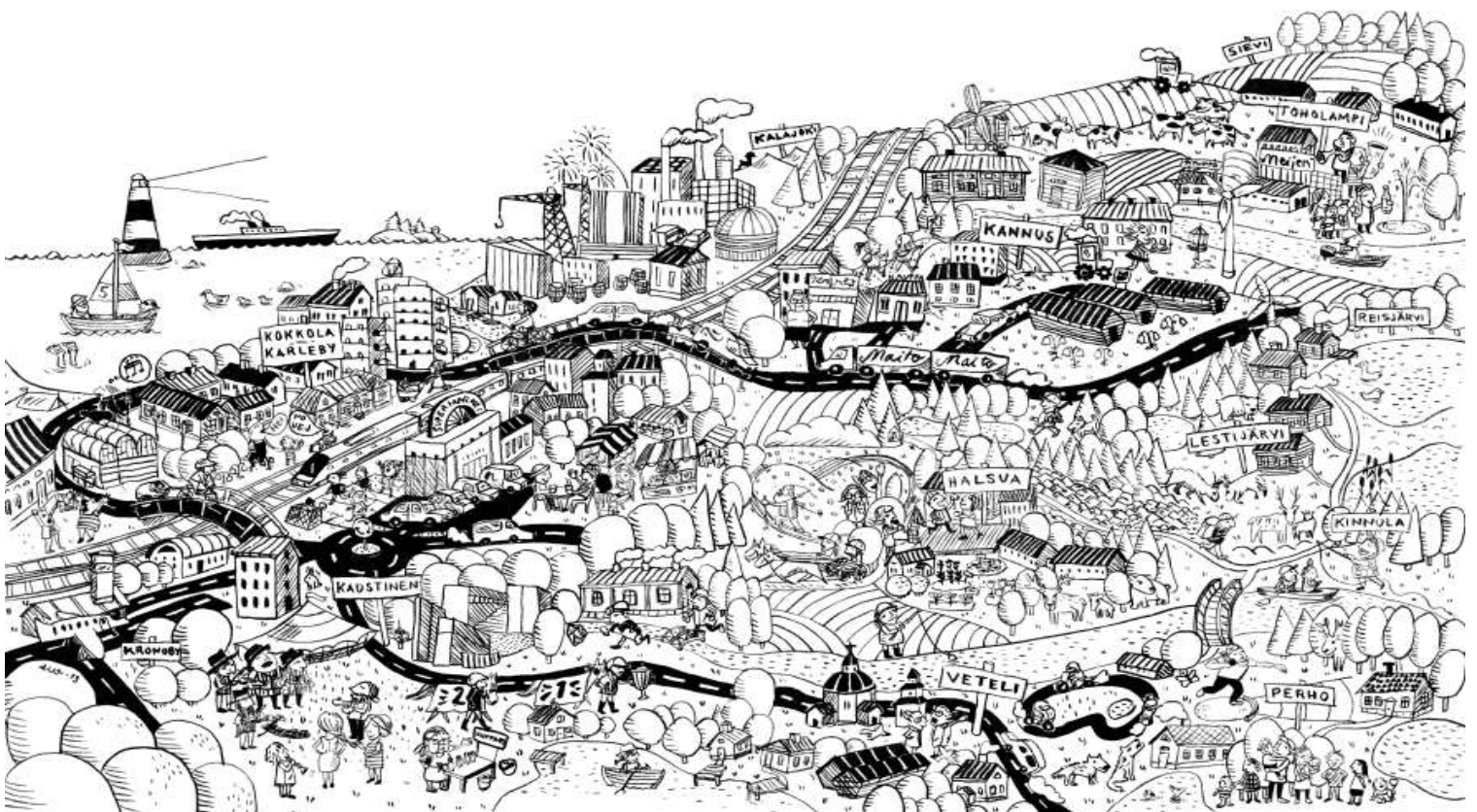
Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2018 - 2021

toimeenpanosuunnitelma vuosille 2019 – 2020

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö 8.10.2018

Maakunnan yhteistyöryhmä 23.10.2018

TEM 26.10.2018

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO

1.1 Valmistelun vaiheet ja yhteistyö

2 ALUEKEHITTÄMISEN SUUNNITTELUJÄRJESTELMÄN UUDISTUS

2.1 Maakuntaohjelmasta aluekehittämisen keskusteluihin

2.2 Alueen toimijoiden osallisuus maakunnan kehittämiseen

3 MAAKUNNAN ALUEKEHITTÄMISEN TILANNEKUVA

3.1 Keski-Pohjanmaan alueprofiili

3.2 Maakuntarajat ylittävä toiminnallinen yhteistyö

3.3 Väestödynamiikka

3.4 Aluetalouden, kuntatalouden ja työllisyyden dynamiikka

3.5 Yritys- ja innovaatiotoiminnan sekä osaamisen dynamiikka

3.6 Liikkumisen, asumisen ja luonnonympäristön tilannekuva

3.7 Terveiden ja hyvinvoinnin dynamiikka

4 MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMINEN JA KÄRKITAVOITTEET

4.1 Osaaminen

4.2 Kilpailukyky

4.3 Saavutettavuus

5 MAAKUNTIEN YHTEISET KEHITTÄMISTEEMAT JA PAINOTUKSET

5.1 Pohjois-Suomi

5.2 Itä- ja Pohjois-Suomi

6 RAHOITUSSUUNNITELMA

6.1 Alueelliset painotukset

6.1.1 Kestävää kasvua ja työtä 2014 – 2020 rakennerahasto-ohjelma

6.1.2 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014 - 2020

6.2 Rahoitustaulukko

1. JOHDANTO

1.1 Valmistelun vaiheet ja yhteistyö

Työ- ja Elinkeinoministeriö ohjeistaa Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmatyötä aluekehityslainsäädännön mukaisesti. Ohjeistuksen mukaisesti Maakuntaliittojen tehtävänä on valmistella kahden vuoden välein maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma maakunnan yhteistyöryhmän hyväksyttäväksi. Toimeenpanosuunnitelman tarkastus vuosille 2019 – 2020 on toteutettu Keski-Pohjanmaalla syksyn 2018 aikana.

Vuoden 2017 kuluessa Keski-Pohjanmaalla on laadittu uusi maakuntaohjelma-asiakirja, sisältäen: maakuntasuunnitelman vuosille 2040 ja maakuntaohjelman vuosille 2018 – 2021. Maakuntaohjelman mukaiset painotukset ja teemat ovat sisällytetty tämän vuoden Toimeenpanosuunnitelmaan vuosille 2019 - 2020. Ohjeessa Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman laatimisesta sekä rahoitussuunnitelman laadinnasta (TEM1006/09.02.01/2018) TEM ohjeisti maakuntien liittoja huomioimaan toimeenpanosuunnitelmatyössä:

1. Aluekehittämisen suunnittelujärjestelmän muuttumisen vaikutukset toimeenpanosuunnitelman ja rahoitussuunnitelman laadintaan sekä
2. Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman rahoitussuunnitelmia 2019 ja 2020 EU -rahoitusta koskevaan esitykseen

Uuden maakuntaohjelman 2018-2021 mukainen työryhmien nimeäminen toteutettiin keväällä 2018. Uudet työryhmät koottiin elokuuhun mennessä ja uudet Maakuntaohjelman kehittämisteemojen työryhmät ovat kokoontuneet syksyllä yhteisen aluekehittämisspäivän puitteissa. Työskentelyssä painotettiin maakuntaohjelma-asiakirjan mukaisten tärkeiden kehittämisteemojen esille nostamista seuraavien vuosien osalta. Maakuntaohjelman työryhmien lisäksi syksyn aikana kootaan uutta toimintaa tukevaa työryhmää, ALKE-tilannekuvatyöryhmää. Tällä toimintamallilla uudistetaan Keski-Pohjanmaan aluekehittämisen toimintamalli vastaamaan aluekehittämissäädännön uudistuksia. Uuden aluekehittämissäädännön uudistus on huomioitu myös toimeenpanosuunnitelman 2019 - 2020 sisällöllisessä rakenteessa, jossa tilannekuva on huomioitu kokonaisuudessaan työn ja tavoitteiden perustana.

Keski-Pohjanmaan liitossa maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman päivittämistarpeet sekä rahoitussuunnitelma käsiteltiin maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristössä 08.10.2018 ja hyväksyttiin maakunnan yhteistyöryhmässä 23.10.2018. Päivitetty toimeenpanosuunnitelma vuosille 2019 – 2020 lähetetään Työ- ja Elinkeinoministeriölle 26.10.2018.

Kokkolassa 26.10.2018

Jyrki Kaiponen, vt. maakuntajohtaja

Tiina Harjunpää, suunnittelija

2. ALUEKEHITTÄMISEN SUUNNITTELUJÄRJESTELMÄN UUDISTUS

Maakuntaohjelmasta aluekehittämisen keskusteluihin

Maakuntauudistuksen myötä uudistuu aluekehittämisen lainsäädäntö, mukaan lukien maakuntaohjelmatyön toteuttaminen. Keväällä 2018 annetussa hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 35/2018 vp) ehdotetaan muutettavaksi aluekehittämisen suunnittelujärjestelmää. Esitykseen sisältyvässä alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annettavassa laissa ei säädettäisi maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman laatimisesta, vaan se olisi jatkossa maakuntien harkittavissa. Jatkossa valtion ja maakuntien keskustelut aluekehittämisestä muodostavat yhteisen foorumin, jossa käsitellään aluekehittämisen tavoitteita ja toimeenpanoa.

Aluekehittämisen keskustelut (ALKE -keskustelut) muodostuvat maakunnan kehitystä laajasti koskevasta **tilannekuva-analyysistä** (laadullinen sekä määrällinen) sekä keskusteluihin yhteisesti nostettavista painotuksista sekä kehittämisteemoista.

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelma ohjaa aluekehittämistä myös uudessa maakunnassa. Keski-Pohjanmaalla on uudistettu jo käytössä oleva maakuntaohjelman toimeenpanon prosessia vastaamaan aluekehittämisen tilannekuvatyötä ja ALKE -keskustelua. Prosessissa hyödynnetään aikaisempien vuosien hyviä käytäntöjä, kuten esim. maakuntaohjelman työryhmätyöskentelyä.

Kuva: Maakuntaohjelman toimeenpanon prosessi 2018 – (Tiina Harjunpää)

Hyvinvoiva kasvun maakunta

Keski-Pohjanmaan maakuntasuunnitelma vuosille 2040 sekä maakuntaohjelma vuosille 2018 – 2021 hyväksyttiin maakuntavaltuustossa marraskuussa 2017. Maakuntaohjelma 2018 – 2021 linjaa tärkeimmät kehittämistoimenpiteet seuraavaa neljää vuotta silmällä pitäen. Maakuntaohjelma on rakennettu yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa työryhmä- ja seminaarityöskentelyn avulla. Sen lisäksi maakuntaohjelma oli vapaalla kommenttikierroksella, jonka mukaisesti asiakirjaa tarkennettiin lausuntokierrosta varten.

Tuloksena saatiin vahva ja eteenpäin suuntaava ohjelma, jossa visiona ja päätavoitteena on **Hyvinvoiva kasvun maakunta**. Kehittämistoimenpiteitä toteutetaan seuraavalla 4-vuotiskaudella kolmessa kehittämisteemassa: **osaaminen, kilpailukyky sekä saavutettavuus**. Läpileikkaavina painopisteinä ovat **maaseutu, kansainvälisyys sekä vetovoima**. Maakuntaohjelman työryhmien lisäksi Keski-Pohjanmaalla nimettiin työskentelyä tukemaan ja tehostamaan **aluekehityksen tilannekuva -työryhmä**. Työskentelyn tavoitteena on sitoa maakuntaohjelman toimeenpano tiiviisti uuteen aluekehittämisen keskusteluihin sekä ALKE-tilannekuvatyöskentelyyn.

Kuva: Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman kehittämisteemat sekä ALKE -tilannekuva 2018 - (Tiina Harjunpää)

Alueen toimijoiden osallisuus maakunnan kehittämiseen

Aluekehittämisen ja maakuntaohjelman tavoitteita toteutetaan ja seurataan maakuntaohjelman kehittämisteemoihin perustuvan työryhmätyöskentelyn kautta. Työryhmät on koottu perinteisesti laajasti alueen toimijoista, sidosryhmistä, rahoittajista, yritysten, kuntien sekä järjestöjen edustajista, koulutus- ja tutkimusorganisaatioista, teollisuuden edustajista sekä muista tarvittavista asiantuntijoista. Uutena työryhmänä on koottu tilannekuva -työryhmä, jonka keskeisenä tehtävänä on tuottaa alueen tilannekuva ja

sen vuosittainen seuranta. Työryhmätyöskentelyn avulla saavutetaan yhteinen näkemys ja tahtotila alueen kehittämistoimenpiteille, ja se mahdollistaa tiiviimmän yhteistyön alueen toimijoiden sekä rahoittajaviranomaisten kesken. Vuosittaisella prosessilla valitaan yhteisesti kärkiteemat ja painotukset. Työryhmien koordinoivastuu on maakunnan liitolla ja jatkossa Keski-Pohjanmaan maakuntaorganisaatiolla. Maakuntaohjelman työryhmien lisäksi Keski-Pohjanmaalla toimii aktiivinen järjestötoimintaverkosto. Tavoitteena on, että järjestöjen työryhmät oman toimintansa kautta osallistuvat aluekehittämiseen ja tuottavat tietoa kehittämistyön tueksi.

3. MAAKUNNAN ALUEKEHITTÄMISEN TILANNEKUVA

3.1 KESKI-POHJANMAAN ALUEPROFIILI

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman vision mukaisesti Keski-Pohjanmaa on *hyvinvoiva kasvun maakunta*. Tavoitetilan saavuttamiseksi maakuntaohjelmassa on kolme kehittämisteemaa: *osaaminen, kilpailukyky ja saavutettavuus*. Kehittämisteemojen toimenpiteisiin on sisällytetty kolme läpileikkaavaa painopistettä: *maaseutu, kansainvälisyys ja vetovoima*. Läpileikkaavat painopisteet ovat mahdollistamassa tavoitteiden ja vision toteuttamista jokaisessa kolmessa kehittämisteemassa.

Osaaminen: osaamisen ja koulutusjärjestelmän kehittäminen, innovaatioympäristön ja TKI-toiminnan kehittäminen sekä koulutus- ja osaamistarpeiden ennakointi. **Kilpailukyky:** elinkeinojen kehittäminen, työllisyys, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä muutosjoustavuus eli resilienssi. **Saavutettavuus:** liikennejärjestelmän kehittäminen, toimintaympäristön kehittäminen sekä laadukas ja turvallinen elinympäristö.

Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen painopisteet

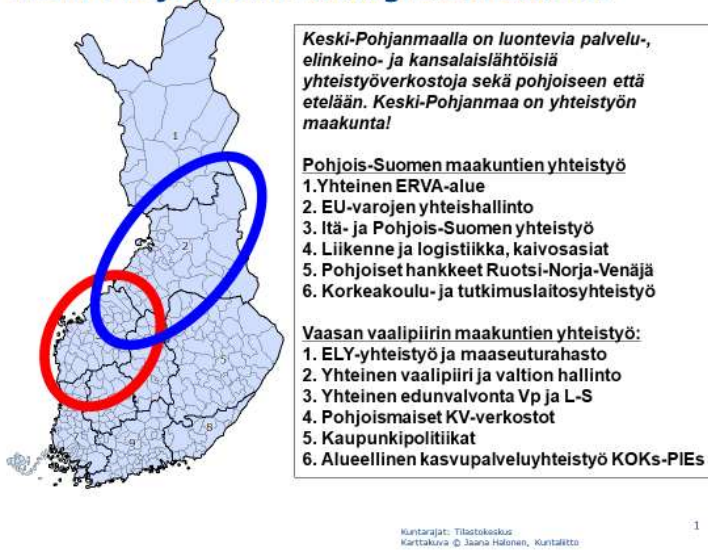
Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategia perustuu alueen luonnonvarojen, energia-alan, kemian osaamisen ja digitalisaation innovatiiviseen yhdistämiseen. Älykkään erikoistumisen ytimessä on huipputason tieteen, vahvan teollisuuden ja elinvoimaisen maaseudun joustavan kokonaisuuden jatkuva kehittyminen uusien liiketoimintamahdollisuuksien luomiseksi. Painopisteet ovat:

- Kemianteollisuuden uudistaminen kehittämällä ja toteuttamalla uusia innovaatioita epäorgaanisen kemian, mineraalitalouden ja biopohjaisten materiaalien ja prosessien rajapinnassa
- Akkumateriaalien ja akkukemikaalien tutkimustoiminta sekä prosessiteollisuuden ja prosessiosaamisen vahvistaminen sekä näihin liittyvän yritystoiminnan ja teollisuuden kehittäminen
- Biomassojen jalostaminen korkean lisäarvon tuotteiksi (mm. turpeen uudet käyttömuodot), biotalouden sivutuotevirrat uusien tuotteiden raaka-aineena sekä bioenergian tuotanto metsäbiomassasta ja maatalouden jätteistä
- Energian varastoinnin menetelmien, teknologian ja tuotannon kehittäminen osana uusiutuvan energian tuotantoa
- Kiertotalouden edistäminen ja uusien kiertotalouden prosessien kehittäminen tutkimuksen kautta materiaali- ja sivuvirtojen tehokkaampaan käsittelyyn ja hyödyntämiseen
- Luonnonvarojen kestävä käyttö, luonnonvara-alan maankäytön ohjaaminen ja optimointi sekä ympäristövaikutusten hallinta

3.2 MAAKUNTARAJAT YLITTÄVÄ TOIMINNALLINEN YHTEISTYÖ

Keski-Pohjanmaalla on luontevia palvelu- elinkeino- ja kansalaislähtöisiä yhteistyö -verkostoja sekä pohjoiseen että etelään. Näitä yhteistyöverkostoja ovat mm. Pohjois-Suomen neuvottelukunta sekä YTA-yhteistyöalueet. Pohjois-Suomen neuvottelukunta on Pohjois-Pohjanmaan, Lapin, Keski-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien yhteistyö- ja edunvalvontaelin, joka edistää Pohjois-Suomen yhteisiä asioita sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Alueen maakuntien kiinteä ja aktiivinen yhteistyö on Pohjois-Suomen menestymiselle ja kehittymiselle tärkeä lähtökohta. Pohjois-Suomen neuvottelukunnan tavoitteena on parantaa Pohjois-Suomen kehitysedellytyksiä ja saada alueen mahdollisuudet hyödynnettyä alueen asukkaiden hyvinvoinnin ja työllisyyden lisäämiseksi, elinkeinoelämän kilpailukykyyn turvaamiseksi sekä muuttoliikkeen vähentämiseksi. Keski-Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien liittojen keskinäisestä yhteistyöstä on

Keski-Pohjanmaan strategiset liittoumat

merkittävin teollisuus- ja työpaikka-alue. Kokkolan suurteollisuusalueella toimii Pohjois-Euroopan suurin epäorgaanisen kemian keskittymä ja metalliteollisuuden yrityksiä. Kokkola ja Pohjanmaan maakuntaan kuuluva Pietarsaari muodostavat maakuntarajan ylittävän työssäkäyntialueen ja toisiaan täydentävän kaupunkiseutualueen. Myös Kannuksesta Ylivieskan suuntaan Pohjois-Pohjanmaalle muodostuu maakuntarajan ylittävä työssäkäynti- ja asiointialue. Suurhankkeiden ja matkailun osalta yhteistyö maakunnan pohjoiseen suuntaan on tiivistä. Kaupunkiseutua lukuun ottamatta maakunta on maaseutuvaltainen ja monipuolinen alkutuotanto on mahdollistanut biotalouden vahvan kehittymisen. Keski-Pohjanmaalla sijaitsee myös kansainvälisesti merkittävä akkukemikaalien tuotantoon tähtäävä kaivos- ja tutkimuskeskittymä, ja alueen litiumspodumeenivarannot ovat Euroopan merkittävimmät. Kokkolan ohella Kannus ja Kaustinen maaseudun pieninä paikalliskeskuksina toimivat maakunnan aluekeskus- ja palveluverkoston keskittyminä.

Keski-Pohjanmaan liikenneyhteydet on huomioitu EU:n tavoitteellisessa TENT -verkostossa. Kokkolan satama sekä Kokkola-Pietarsaaren lentoasema ovat kattavan verkon solmukohtia ja rannikon valtatie 8 kattavan verkon tieyhteys. Osana TENT -verkkoa mahdollistuu Keski-Pohjanmaan henkilö- ja tavaraliikenteen kuljetuskäytävien sujuvoittaminen Euroopan suuntaan. Tunnistettuja kehittämisvyöhykkeitä ovat mm.: Perämerenkaari (Bothnian Corridor) ja Meripohjolavyöhyke, Arctic Europe -kasvuyöhyke (Oulu-Luulaja-Tromssa -yhteistyöstä ponnistanut laajempi ”Pohjoisen ulottuvuuden” korostaminen), Pietarsaari-Kokkola -kasvuyöhyke sekä Oulu-Kokkola-Vaasa (8-tie).

3.3 VÄESTÖDYNAMIIKKA

Keski-Pohjanmaalla oli vuoden 2017 lopussa 68 780 asukasta, joista 88,1% oli suomenkielisiä, 9,0% ruotsinkielisiä ja 2,9% vieraskielisiä. Vieraskielisten osuus väestöstä on kasvanut viimeisen vuosikymmenen aikana: vuonna 2005 vieraskielisten osuus väestöstä oli 0,9% ja vuonna 2010 1,7%. Maakunnan väkiluku on vuosina 2003-2015 kasvanut noin 2,5 prosentilla, eli noin 1660 henkilöllä. Pitkän aikavälin väestönkasvu on seurasta luonnollisesta väestönlisäyksestä ja maahanmuutosta, kun taas muuttoliikkeellä on ollut väestöä vähentävä vaikutus. Viimeisen kahden vuoden aikana (2016-2017) väkiluku on kuitenkin laskenut noin 250 henkilöllä. Vuonna 2016 maakunnan nettomuutto oli -353, mikä on alhaisin luku sitten vuoden 2001, jolloin tulomuuttajia oli noin 640 henkilöä vähemmän kuin lähtömuuttajia. Kuntien välistä nettomuuttoa tarkasteltaessa suurimman ryhmän vuoden 2016 negatiivisesta nettomuutosta muodostavat 20-24-vuotiaat (60,6 %), kun 25-34-vuotiaiden osuus on 15,3 %. Naisten poismuutto on korostunut vuodesta 2013 lähtien

sovittu yhteistyösopimuksella. Yhteistyössä otetaan huomioon Pohjanmaan maakuntien neuvottelukunnan, seutukuntien sekä muun kunta- ja valtion viranomaisyhteistyön tavoitteet. Yhteistoiminnan tavoitteena on vahvistaa edunvalvonnan ja strategiatyön suunnitelmallisuutta sekä kehittää sopimusosapuolten alueellista, valtakunnallista ja kansainvälistä vaikuttavuutta.

Kokkola on rannikolla tiiviin asumisen keskus, jonne sataman yhteyteen sijoittuu maakunnan

erityisesti 15-19-vuotiaissa. Alueen väestönkasvu on myös kohdistunut lähes yksinään maakuntakeskukseen Kokkolaan, kun maakunnan muissa kunnissa väestö on vähentynyt.

Maakunnan väestörakenteessa korostuu lasten ja nuorten osuus. Keski-Pohjanmaalla on kaikki maakunnat huomioiden toiseksi eniten alle 15-vuotiaita suhteessa koko maakunnan väestömäärään – lähes joka viides (19,0%) keskipohjalainen on alle 15-vuotias. Lasten ja nuorten tavallista korkeampi väestöosuus sekä ikäihmisten keskimäärin niukasti koko maata korkeampi väestöosuus on heikentänyt väestöllistä huoltosuhdetta, joka on kaikki maakunnat huomioiden toiseksi heikoin. Keski-Pohjanmaalla on sataa työkäistä kohden noin 69 alle 15-vuotiasta ja 65 vuotta täyttäneitä. Maakunnan sisällä huoltosuhteet vaihtelevat voimakkaasti kunnittain. Siinä, missä Kokkolassa väestöllinen huoltosuhte on 67, on vastaava luku Halsualla 84 ja Perhossa 94.

Vuoteen 2040 ulottuvan väestöennusteen mukaan väestönkehitys jatkuu myönteisenä 2030-luvun puoliväliin saakka, jonka jälkeen väestönkasvu tasoittuu noin 70 000 asukkaaseen ja kääntyy hienoiseen laskuun 2040-luvulle tultaessa. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan alle 15-vuotiaiden määrä tulee laskemaan vuoteen 2040 mennessä noin 5,2%, kun taas 65 vuotta täyttäneiden määrän ennustetaan kasvavan noin 22,3 prosentilla. 2020-luvulta lähtien etenkin yli 75-vuotiaiden määrän kasvu alkaa kiihtyä. Työkäisen väestön määrä vähenee ennusteiden mukaan edelleen 2020-luvun puoliväliin saakka, jonka jälkeen kehitys tasaantuu ja työkäisten määrä lähtee kasvuun 2030-luvulta eteenpäin. Väestörakenteen muutos koskettaa voimakkaimmin maakunnan pienempiä kuntia ja maaseutumaisia alueita, vähiten maakuntakeskus Kokkola ja Kaustisen kuntaa. Väestöllisen huoltosuhteen heikkeneminen jatkuu vuoteen 2035, jonka jälkeen se alkaa kohentua.

3.4 ALUETALouden, KUNTATALouden JA TYÖLLISYYDEN DYNAMIIKKA

Aluetalous

Maakunnan työpaikkarakenteessa korostuu muuta maata vahvemmin alkutuotanto ja teollinen toiminta. Alkutuotanto työllisti vuonna 2015 8,5% ja teollisuus 14,9% työllisistä, kun koko maan vastaavat luvut olivat 3,2% ja 12,8%. Alkutuotannon osuus elinkeinorakenteesta on pienentynyt tasaisesti, teollisuudessa työllisten määrä on parin notkahduksen jälkeen pysynyt tasaisena tällä vuosituohannella. Terveys- ja sosiaalipalvelut ovat nousseet viimeisen vuosikymmenen aikana maakunnan suurimmaksi toimialaksi: vuonna 2015 joka viides maakunnan työllisistä työskenteli terveys- ja sosiaalipalveluiden toimialalla. Yksityisissä sosiaali- ja terveyspalveluissa henkilöstömäärä on kasvanut vuosina 2013-2015 noin 14%. Myös tukku- ja vähittäiskauppa, maaliikenne ja rakentaminen työllistävät keskipohjalaisia. Kokkolan kaupungissa palvelut muodostavat reilut 70 prosenttia työpaikoista. Yksityinen sektori on kasvanut muuta Suomea vauhdikkaammin ja palvelut työllistävät yhä enemmän ihmisiä.

Keski-Pohjanmaa on 2000-luvulla kasvattanut asukasta kohden laskettua bruttokansantuotettaan 79,6%, mikä maakuntien vertailussa on suurin kasvuprosentti. Vienti muodosti vuonna 2014 67,8% maakunnan BKT:n arvosta. Vienti kasvoi peräti 39 prosenttia vuoden 2014 luvuista. Keski-Pohjanmaan osuus koko maan tavaraviennistä oli vuonna 2017 4,4 prosenttia. Viennin arvo kasvoi edellisvuodesta noin 45 prosenttia, mitä selittää muun muassa kaivannaisten arvon nousu. Pienestä koostaan huolimatta maakunnan viennin arvo oli maakuntavertailussa kahdeksanneksi korkein. Teollisuuden osuus maakunnan tavaraviennistä oli vuonna noin kolmasosa ja kaupan osuus noin kaksi kolmasosaa. Pohjois-Euroopan suurimman epäorgaanisen kemianteollisuuden keskittymän, Kokkola Industrial Parkin (KIP), vienti jatkaa vahvaa kasvuaan. Alueen tuotantolaitosten yhteenlaskettu viennin arvo oli vuonna 2017 kaikkiaan 1,53 miljardia euroa.

Yritysten liikevaihto on vuosina 2013-2015 kehittyneet positiivisesti erityisesti alkutuotannossa, kaivostoiminnassa, sosiaali- ja terveyspalveluissa, informaatio- ja viestintäalalla sekä kiinteistöalalla. Teollisuuden liikevaihdon trendi on vaihdellut viimeisen vuosikymmenen ajan. Tuoreimpien, vuoteen 2017

ulottuvien, lukujen valossa trendi voidaan kuitenkin tulkita kasvavaksi. Viimeisten vuosien aikana myös teollisuusvienti on kasvanut – viennin osuus teollisuuden liikevaihdosta vastaa noin kahta kolmasosaa. Suurinta liikevaihdon lasku on ollut kuljetusalalla sekä hallinnossa ja tukipalveluissa. Kokonaisuudessaan yritysten liikevaihto on tarkastelujaksolla vähentynyt -2%, kun koko maassa se on vastaavana aikana vähentynyt -4%. Vuoden 2017 ensimmäisellä neljänneksellä yritysten liikevaihdon kasvu on ollut keskimäärin 13-17% Keski-Pohjanmaalla, Lapissa, Kainuussa ja Varsinais-Suomessa. Kasvun veturina toimii erityisesti lounaisrannikon viennin vahva kehitys.

Kokkolan suurteollisuusalueen investointien kokonaismäärä oli vuosina 2010-2014 yht. 413 milj. €. Uusinvestointeja oli 228 milj. € ja kunnossapitoinvestointeja 186 milj. €. Suurimpia investoijia olivat mm. Woikoski, Boliden Kokkola, Freeport Cobalt ja Kokkolan Satama. Uutena hankkeena on käynnistynyt Kokkolan sataman meriväylän parantamishanke, jonka kokonaiskustannusarvio on 45 milj. €. Maakunnan maatilayritykset ovat myös investoineet selkeästi muuta maata aktiivisemmin. Älykkään erikoistumisen strategian toteuttamisen seuraava vaihe on litiumkaivoshankkeen käynnistäminen ja sen tuottaman raaka-aineen jatkojalostaminen mm. akkukemikaali-tuotannossa. Myös biojalostamojen toiminnan suunnittelu ja käynnistäminen alueella liittyy älykkään erikoistumisen strategian toteuttamiseen ja alueella tehdyn tutkimuksen tulosten hyödyntämiseen.

Työllisyys

Keski-Pohjanmaan korkeaa työllisyysastetta ja kohtuullisia työttömyyslukuja selittävät maakunnan monipuolinen elinkeinorakenne, bruttokansantuotteen kehitys ja viennin vahvuus sekä suuri pienten ja keskisuurten yritysten määrä. Pienten ja keskisuurten yritysten rooli työllistäjänä on selkeästi koko maata suurempi alle 50 henkilön yritysten työllistäessä lähes 60% henkilöstöstä ja alle 250 henkilöstön yritysten työllistäessä jo 75% henkilöstöstä. Työpaikkojen suhteen maakunta on omavarainen, työpaikkaomavaraisuusaste oli vuonna 2015 100,4%.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisyysaste, eli 15-64-vuotiaiden työllisten osuus saman ikäisestä väestöstä, oli vuonna 2017 75,0 % (v. 2016 73,1%). Koko maan työllisyysaste jäi 69,6 prosenttiin (v. 2016 68,7%). Keski-Pohjanmaan työttömyysaste (15-74-vuotiaiden työttömien prosenttiosuus saman ikäisestä työvoimasta) painui alle maan keskiarvon vuonna 2008, ja on pysytellyt koko maan tasoa alhaisempana siitä lähtien. Vuonna 2017 työttömyysaste oli 5,5%, koko maan vastaavan luvun ollessa 8,6%. Työ- ja elinkeinoministeriön kuukausittaisen työnvälitystilaston mukaan Keski-Pohjanmaan työttömyysaste on vuonna 2018 ollut keskimäärin 8,3% (koko maa: 10,2%). Työnvälitystilaston mukaan työttömien (keskimääräinen) aktiivointiaste oli Keski-Pohjanmaalla kaikki maakunnat huomioiden korkein sekä vuonna 2016 että 2017.

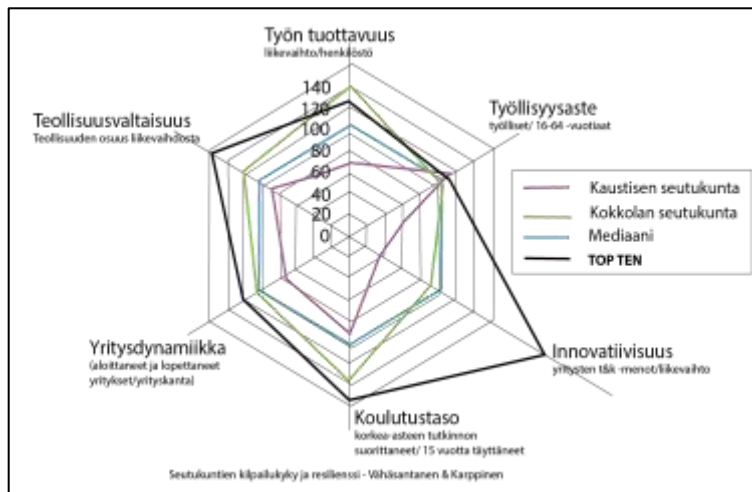
Pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta oli vuonna 2017 2,6 % (koko maa: 4,0 %), joka on maakuntien vertailussa neljänneksi pienin osuus. Vaikka nuorisotyöttömyys oli vuonna 2017 maakunnassa (14,0 %) koko maan (14,4 %) tasoa matalammalla tasolla, nähdään nuorisotyöttömyys niin THL:n asiantuntijaraportin kuin Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometrin mukaan yhdeksi hyvinvointia keskeisesti heikentäväksi tekijäksi. Sekä pitkäaikaistyöttömyys että nuorisotyöttömyys keskittyvät voimakkaimmin maakunnan kasvukeskukseen Kokkolaan. Maakunnan yleisestä myönteisestä työllisyyskehityksestä huolimatta vaikeammin työllistettävien, kuten nuorten, kouluttamattomien, pitkäaikaistyöttömien ja maahanmuuttajien asema työmarkkinoilla on edelleen haasteellinen.

Ammattibarometrin mukaan ammattiryhmittäin tarkasteltuna maakunnassa on pulaa sovellusohjelmoijista, konetekniikan asiantuntijoista, rakennusalan insinööreistä ja työnjohtajista, kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntijoista, myynnin ammattilaisista (erikoismyynti), ravintola- ja suurtalousalan ammattilaisista, asbestinpurkajista, alumiinihitsaajista, ammattitaitoisista koneistajista, moottoriajoneuvojen asentajista (uudet tekniikat + raskaankaluston osaajat), ammattipätevyyden omaavista kuorma-autonkuljettajista, siivoojista sekä lukuisista terveydenhuollon ammattiryhmistä. Ylitarjontaa työvoimasta on laboranteista, sihteereistä ja toimistotyöntekijöistä, myyjistä (kaupat, ei erikoismyynti), konepuusepistä, rakennusmaalareista ja ompelijoista.

Kuntatalous

Keski-Pohjanmaan kuntien verotulot v. 2016 olivat 3 610 €/asukas. Kuntien konsernilainakanta oli 8781,5 €/asukas (koko maa 6144,9 €/as). Vuosikate oli alhaisin maakunnista, 236 €/as. Tuloveroprosentti oli korkein maakuntien vertailussa. Myös lainakanta asukasta kohti ja suhteellinen velkaantuneisuus olivat maakuntien vertailussa korkeimpia. Maakuntakeskus Kokkolan taloustilanne heijastuu koko maakunnan lukuihin.

3.5 YRITYS- JA INNOVAATIOTOIMINNAN SEKÄ OSAAMISEN DYNAMIIKKA

Keski-Pohjanmaalle ominaisella vahvalla maataloudella, alkutuotannolla sekä monipuolisella pienyritys- sektorilla on suhdanteita tasoittava vaikutus. Maakunnan yrityskehityksen suuri potentiaali on pienyrityksissä sekä työllistäjinä että liikevaihdolla mitattuna. Yrittäjiä on työllisistä 13,8%, joista maa- ja metsätalousyrittäjien osuus on 5,8%. Maaseudulla yrityskehitys on varsin stabiilia, mikä tekee yrityskehityksen suhteellisen heikoksi. Vastaavasti taas

maakuntakeskus Kokkolassa yrityskehitys on dynamisempää, ja reagoi näin joustavammin rakenteellisiin muutoksiin. Kuvan (SEKKI – seutukuntien kilpailukyky ja resilienssi) mukaisesti Keski-Pohjanmaa on selkeästi muita maakuntia jäljessä innovatiivisuudessa eli yritysten t&k -menojen osuus liikevaihdosta on vähäinen. Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelmassa ja varautumissuunnitelmassa keskitytään löytämään ratkaisuja alueen yritysten innovaatiotoiminnan kehittämiseen ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien luomiseen. Esim. EAKR- ja ERM-rahoitusta on suunnattu tähän toimintaan.

Keski-Pohjanmaalla sekä yritysten että julkisten toimijoiden TKI-toiminta on niin absoluuttisesti kuin suhteellisestikin vähäistä. Tutkimus- ja kehittämismenot olivat vuonna 2015 18,4 miljoonaa euroa, mikä on 0,3% maan T&K-menoista. Yritysten osuus T&K-menoista oli 10,8 miljoonaa euroa. Toisaalta koko maan TKI-toiminta keskittyy vahvasti muutamaan maakuntaan eli Uudellemaalle, Pirkanmaalle, Varsinais-Suomeen sekä Pohjois-Pohjanmaalle, joiden osuus koko maan T&K-menoista on lähes 80%. Keski-Pohjanmaa on onnistunut vähitellen kasvattamaan TKI-toiminnan kokonaisvolyymia, esimerkiksi vuonna 2008 se oli 15,2 miljoonaa euroa.

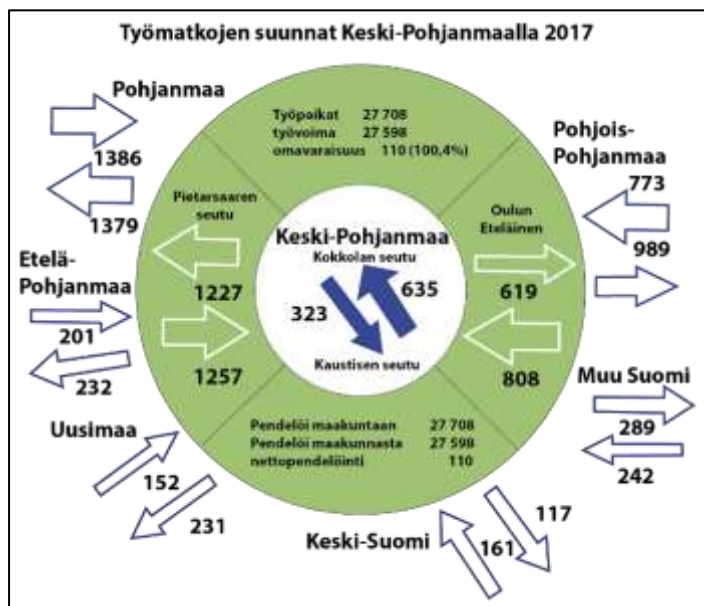
Maakunnan tutkimus- ja innovaatioympäristön keskiössä on Kokkolan kampusalue ja siellä toimivat Kokkolan yliopistokeskus Chydenius (Jyväskylän, Oulun ja Vaasan yliopistot), Centria-ammattikorkeakoulu, Luonnonvarakeskus (LUKE) ja Geologian tutkimuskeskus (GTK) sekä Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä. Alueen tutkimus-, kehittämis- ja koulutusorganisaatiot ovat koonneet osaamisensa yhteen vaikuttavaksi BIOLAAKSO-konsortioksi, jonka kautta älykkään erikoistumisen strategiaa toteutetaan. Kampuksella toimivaa noin 30 tutkijan soveltavan kemian ja prosessikemian tutkimusryhmää vahvistetaan Luonnonvarakeskuksen ja Oulun yliopiston yhteisellä biotalouden professorilla, jonka alana on orgaanisten biomassojen jalostaminen. Tärkeässä roolissa on yhteistyö alueen suurteollisuuden ja muiden yritysten kanssa. Maakunnan kärkiosaamisaloille suunnattujen professuurien ympärille koottujen T&I-verkostojen sekä korkeakoulujen ja yritysten yhteisten tutkimusryhmien työtä tuetaan panostamalla alueen elinkeinoelämän ja palvelujen

kehittymistä hyödyttävään korkeatasoiseen tutkimukseen. Maakunnassa jatketaan tutkimusympäristöjen ja tutkimusinfrastruktuurien määrätietoista kehittämistä yhteistyössä TKI-toimijoiden ja yritysten kanssa.

Maakunnan osaaminen ja koulutusjärjestelmä rakentuvat kattavalle koulutusverkostolle, joka tarjoaa koulutusta perusasteelta toiselle asteelle ja ammattikorkeakoulusta yliopistokoulutukseen ja tutkijakoulutukseen saakka. Elinikäistä oppimista ja osaamisen jatkuvaa kehittämistä tukevat alueen vahva aikuiskoulutusosaaminen ja aikuiskoulutustarjonta. Osaamisen ja koulutusjärjestelmän kehittämiseen on maakunnassa panostettu määrätietoisesti koko 2000-luvun ajan, mikä näkyikin maakunnan koulutustason nousussa ja koulutuksen vetovoimaisuudessa.

Keski-Pohjanmaan väestön koulutustaso on koko maan tasoa matalampi niin työttömillä (TEM) kuin työllisillä (Tilastokeskus). Keski-Pohjanmaalla 68,7% 15 vuotta täyttäneistä oli vuonna 2016 suorittanut perusasteen jälkeisen tutkinnon, kun koko maassa vastaava osuus oli 71,3%. Koulutustaso on noussut nopeasti etenkin 2000-luvulla, mutta se on silti maakuntien vertailussa viidenneksi alhaisin. Toisen asteen tutkinnon suorittaneita oli maakunnassa 43,4% eli enemmän kuin maassa keskimäärin (40,2 %), kun taas korkeasti koulutettujen osuus jää alhaisemmaksi verrattuna koko maan tasoon. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneita oli 24,2 % (koko maa 29,5%) ja he keskittyvät Kokkolan seutukuntaan. Myös tutkijakoulutusasteen tutkinnon suorittaneita on maakunnassa muuta maata vähemmän, 0,3% (koko maa 1 %). Vuoden 2016 tiedon mukaan vain 6,1 % 17-24-vuotiaista on jäänyt koulutuksen ulkopuolelle.

3.6 LIIKKUMISEN, ASUMISEN JA LUONNONYMPÄRISTÖN TILANNEKUVA

Maakunnan saavutettavuuden etuna on keskuskaupunki Kokkolan sijainti pääradan varrella, kolmen valtatie risteyksessä, Kokkola-Pietarsaaren lentoasema sekä kansainvälinen satama, joka on tällä hetkellä Suomen kolmanneksi suurin yleissatama (ulkomaan tavaraliikenne 6 192 264 tonnia v. 2016). Sataman liikenneyhteyksien kehittäminen, syväväylän rakentaminen sekä Kokkola-Pietarsaaren lentoliikenteen toiminnan turvaaminen ja kehittäminen ovat lähivuosien tärkeitä toimenpiteitä. Olennaista on tieliikenteen infrastruktuurin ja pääväylien ylläpito sekä pääradan kehittämisen myötä kasvaneen rataliikenteen kapasiteetin tehokas

hyödyntäminen niin työmatkaliikenteen yhteyksien kuin logistiikkaan liittyvien palvelujen kehittämisessä. Tieliikenteen tavarankuljetukset v. 2016 olivat 3624 tuhatta tonnia. Lentoaseman kokonaismatkustajamäärä oli v. 2017 79 819 hlö, josta kv-liikenteen matkustajien määrä oli 19 138 hlö.

Maaseutualueiden saavutettavuuden ja elinvoimaisuuden kannalta olennaista on alemman tieverkon kunnossapito ja parantaminen sekä maatalouden toimintaympäristön kehittäminen vastaamaan kehittyvän maatalouden vaatimuksia. Myös ilmastonmuutokseen ja sen mukanaan tuomiin toimintaympäristön muutoksiin on varauduttava mm. tulvasuojelun keinoin. Tavoitteena on joustava maaseudun monipuolista yritystoimintaa ja elinkeinoja tukeva maankäytön kehittäminen ja kaavoitus sekä toimivat tie- ja tietoverkot

sekä vesi- ja jätehuolto. Kaivostoiminnan käynnistäminen ja kaivannaisten hyödyntäminen maakunnassa edellyttää myös merkittävää infrastruktuurin ja liikennejärjestelmien kehittämistä.

Keski-Pohjanmaan maakuntaverkko on hyvä perusta digitalisaatioon perustuvien palvelujen kehittämiseen. Tarkoituksena on laajentaa valokuituverkko kattamaan koko maakunnan alueen. Kaustisen seutukunnassa valokuiturunkoverkko ulottuu jokaiseen kuntaan ja myös suurimpiin kyläkeskuksiin. Vuoden 2016 tilastojen mukaan latausnopeudeltaan 100 Mbit/s kiinteä laajakaista oli tarjolla 75-90 % kotitalouksia Kokkolassa, 25-50 % Toholammilla ja Lestijärvellä sekä alle 25 % muissa Keski-Pohjanmaan kunnissa.

Keski-Pohjanmaalle on laadittu metsäohjelma vuosille 2016-2020, jonka pyrkii taloudelliseen, ekologiseen ja sosiaaliseen kestävyteen metsien hoidossa ja käytössä. Metsien suojelua edistetään vuoteen 2020 ulottuvan valtakunnallisen METSO-ohjelman myötä. Lähes 80 % maakunnan pinta-alasta on suo- ja metsätalousmaata. Vuonna 2015 valmistuneen valtakunnan metsien inventoinnin (VMI11) tuloksista ilmenee, että Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueella puuston kokonaistilavuus on kasvanut ja mm. suurin kestävä hakkuumäärä on kasvanut 5,0 miljoonaan m³. Metsien kehitysluokkarakenteessa varttuneiden ja uudistuskypsiin metsien osuus on edelleen Keski-Pohjanmaalla alle puolet (41 %). Soiden osuus Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsätalousmaasta on muuhun maahan nähden keskimääräistä suurempi, 43 %. Natura 2000 -verkostoon kuuluu Keski-Pohjanmaalla vajaa 40 kohdetta. Vuonna 2012 luonnonsuojelun alueiden osuus maakunnan pinta-alasta oli hieman alle 4 %. Luonnonvarojen kestävä käyttö mahdollistaa taloudellisen hyödyntämisen rinnalla virkistyskäytön, uusien elinkeinojen, kuten matkailu-, hyvinvointi- ja liikuntapalvelujen sekä alueellisen vetovoiman kehittämisen. Keskipohjalainen kulttuuriympäristö ja kulttuuriperintö ovat kansallisesti ja kansainvälisesti merkittäviä.

Kokkolan suurteollisuusalueen ja maakunnan yritysten toimintaperiaatteisiin kuuluu sosiaalisesti vastuullinen ja ympäristötietoinen tuotanto. Etenkin suurteollisuusalueella tähän kuuluu kiertotalouden periaatteiden mukaisesti materiaalien ja tuotannossa syntyvien sivuvirtojen ja jätteiden tehokas kierrätys ja hyödyntäminen uusien tuotteiden materiaalina. Olennaista uusien tuotteiden kehittämisessä on materiaalien kierrätykseen ja kemiaan liittyvä TKI-toiminta sekä kiertotalouden ratkaisuihin liittyvien hyvien käytäntöjen jakaminen alueen yritysten käyttöön.

Keski-Pohjanmaalla aktiivinen paikallislähtöinen kehittäminen ja Leader-toiminta tukevat etenkin maaseutualueiden ja kylien elinvoimaisuutta ja mahdollistavat asukkaiden osallistumisen elinympäristönsä kehittämiseen. Asukasmäärän lisäämiseen ja viihtyisyyden parantamiseen tähtäävällä asukaslähtöisellä kehittämisellä sekä asukkaiden osallisuuden edistämällä on tärkeä rooli myös kaupunkiasumisen ja kaupunkikeskustan kehittämisessä maakuntakeskuksessa Kokkolassa.

3.7 TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN DYNAMIIKKA

Hyvinvointibarometrin 2017 vastaajista 63% piti väestön kokonaishyvinvointia Keski-Pohjanmaalla hyvänä tai melko hyvänä. Kohtuullinen se oli 32% mielestä ja melko huono 3% mielestä. Hyvinvoinnin nähtiin toteutuvan parhaiten keski-ikäisten, lasten ja lapsiperheiden sekä eläkeläisten kohdalla ja heikoimmin asunnottomien, ylivelkaantuneiden, työttömien, päihdeongelmaisten ja pienituloisten kohdalla. Keskeisiksi hyvinvointia heikentäviksi ongelmiksi koettiin yksinäisyys, pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys sekä kotiväkivallan uhka. Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus oli vuonna 2015 33,8%, mikä on maakuntien vertailussa korkein luku. Henkilökohtaisen talouden näkökulmasta tarkasteltuna vain 12,1% laskettiin kuuluvan pienituloisiin vuonna 2015. Toimeentulotukea sai (lyhyt- tai pitkäaikaisesti) vuoden 2016 5,8 % maakunnan asukkaista, mikä maakuntien vertailussa on kolmanneksi pienin osuus. Sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeen ja sairastavuuden osalta maakunta sijoittuu koko Suomen maakuntia vertailtaessa keskimmaiseen kolmannekseen. Kelan ja THL:n ikävakioitujen indeksimittareista huomioitavaa on se, että lähes kaikki mittarit

– kuolleisuusindeksiä lukuun ottamatta – ylittävät koko maan keskitason (100). Matalaa kuolleisuusindeksiä tukee ennen aikaista kuolleisuutta mittaava PYLL-indeksi, joka on maakunnista toiseksi paras heti Pohjanmaan maakunnan jälkeen. Huomionarvoista on myös se, että maakunnan sisäisessä tarkastelussa havaitaan suuria alueellisia eroja keskipohjalaisten terveydentilaa mittaavista indeksilukemista. THL:n ikävakioitu sairastavuusindeksi asettaa Keski-Pohjanmaan (105,4) maakuntien vertailussa yhdeksänneksi. Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus on viime vuosina kasvanut. Vuonna 2015 elämänlaatunsa tunsivat hyväksi 54,6% työikäisistä ja 54,0 % eläkeikäisistä keskipohjalaisista. Vuoden 2015 tietojen mukaan psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden henkilöiden osuus on maakunnista toiseksi pienin eli 10,3%. Keski-Pohjanmaan ikärakenne nostaa tulevaisuuden palvelutarpeita korkeammalle tasolle: synnytyspalveluiden tarve on myös tulevaisuudessa merkittävää samalla kun vanhuspalvelujen osuus kasvaa. Korkea lasten ja nuorten väestöosuus sekä ennakoitu ikääntyneiden osuuden kasvu haastavat niukkojen resurssien jakamista, ja THL:n asiantuntijaraportissa Keski-Pohjanmaan palvelutarve (1,02) on arvioitu hieman koko maan keskitasoa korkeammaksi.

4. MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMINEN JA KÄRKITAVOITTEET

4.1 Osaaminen

Maakunnan osaaminen ja koulutusjärjestelmä rakentuvat vahvasti koko maakunnan kattavalle koulutusverkostolle, joka tarjoaa koulutusta perusasteelta toiselle asteelle ja ammattikorkeakoulusta yliopistokoulutukseen sekä aina tutkijakoulutukseen saakka. Osaamisen ja koulutusjärjestelmän kehittämiseen on maakunnassa panostettu määrätietoisesti koko 2000-luvun ajan, mikä näkyikin maakunnan koulutustason nousussa ja koulutuksen vetovoimaisuudessa. Osaamisen ja koko alueellisen koulutusjärjestelmän kehittämisellä tavoitellaan kaikenikäisten hyvinvointia, parannetaan alueen vetovoimaisuutta sekä lisätään kansainvälistymistä mm. koulutusviennin ja kansainvälisten koulutusohjelmien muodossa. Jotta maakunnan koulutustaso jatkaisi kasvuaan ja osaaminen ja koulutus vastaisivat tulevaisuudessakin yhteiskunnan muuttuviin vaatimuksiin, panostetaan maakunnassa edelleen joustaviin ja kattaviin koulutusväyliin toiselta asteelta korkeakouluun ja yliopistoon sekä erityisesti koulutuksesta työelämään. Koulutusväylien kehittäminen liittyy myös laadukkaiden, ajasta ja paikasta riippumattomien opetuksen ja koulutuksen muotojen ja digitaalisten oppimisympäristöjen kehittämiseen. Elinikäistä oppimista ja osaamisen jatkuvaa kehittämistä tukevat alueen vahva aikuiskoulutusosaaminen ja aikuiskoulutustarjonta. Alueen elinkeinoelämän ja asukkaiden tulevaisuuden osaamistarpeita ennakoidaan yhteistyössä maakunnan, koulutusorganisaatioiden ja elinkeinoelämän kesken. Maakunta koordinoi työllisyyden, koulutuksen ja elinkeinoelämän näkökulmat laajasti kattavaa ennakointiyhteistyötä osana aluekehityksen tilannekuvan seurantaa. Ennakoinnilla parannetaan myös koulutuksen vetovoimaisuutta ja ohjauvuutta.

Tulevaisuudessa tieto ja tutkimus- ja innovaatiotoiminta ovat keskeisiä alueiden hyvinvoinnin ja kasvun lähteitä, sillä tuottavuuden kasvu alueilla perustuu yhä enemmän tieteen ja teknologian sekä osaamisen yhteisvaikutukseen. Innovaatio- ja tutkimusympäristöjen kehittämiseen on maakunnassa investoitu suunnitelmallisesti jo usean ohjelmakauden ajan, ja jatkossakin yhtenä keskeisenä tavoitteena on alueellisen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kehittäminen ja vahvistaminen. Korkeatasoisella tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalla edistetään maakunnan kasvua ja hyvinvointia sekä lisätään kansainvälistymistä ja alueellista vetovoimaa. Maakunnassa jatketaan tutkimusympäristöjen ja tutkimusinfrastruktuurien määrätietoista kehittämistä yhteistyössä alueen TKI-toimijoiden ja yritysten kanssa. Tämä mahdollistaa kansallisesti ja kansainvälisesti korkeatasoisen ja kilpailukykyisen tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan kehittymisen alueen kilpailukykyyn tueksi. Tuloksellista kokemuseräisen innovaatiotoiminnan mallia kehitetään edelleen mm. living lab –toiminnan, yritysten ja tutkimuslaitosten yhteisten tutkimusryhmien sekä erilaisten tutkimusta, yrityksiä ja innovaatiotoimijoita yhteen tuovien konkreettisten innovaatioalustojen ja yhteistyömallien kautta.

Osaamisen kehittämisteeman painotukset vuosille 2019 – 2020:

Elokuussa pidetyssä kaikille avoimessa Keski-Pohjanmaan aluekehittämisspäivässä pohdittiin nykyisen maakuntaohjelman painotuksia SWOT – tarkastelun kautta. Tavoitteena oli löytää yhteinen käsitys maakuntaohjelman toteuttamisen vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista sekä uhkatekijöistä, sekä priorisoida tärkeimmät kehittämiskohteet. SWOT -määrittely tehtiin Osaamisen painotuksille:

- Osaamisen ja (alueellisen) koulutusjärjestelmän kehittäminen
- Innovaatioympäristön ja TKI -toiminnan kehittäminen
- Älykäs Erikoistuminen
- Koulutus- ja osaamistarpeiden ennakointi

Työpajan tuloksena maakunnassa nähdään **vahvuutena innovaatioympäristön ja TKI – toiminnan kehittämiseen** liittyvä painotus. Vahvuuksia vahvistamalla nousee kyseinen painopiste yhdeksi tärkeäksi kehittämisteemaksi. *Osaamisen ja alueellisen koulutusjärjestelmän kehittämiseen* liittyvä painopiste nähtiin niin vahvuutena, heikkoutena, mahdollisuutena kuin myös **uhkatekijänäkin**. Tästä voidaan päätellä se, että osaamisen ja alueellisen koulutusjärjestelmän kehittämisen painotuksessa on eniten vaihtelua siinä, miten eri toimenpiteet painotuksen sisällä ovat toteutuneet. Keskustelussa oli myös mukana näkemys, että painopisteestä tulisi poistaa rajoittava ja rajoja tekevä sana ”alueellisen” ja jatkossa käsittelemme teemaa laajempänä: **osaamisen ja koulutusjärjestelmän kehittäminen** -painopisteenä, näin tekemällä laajennetaan koulutusjärjestelmän kehittäminen aluerajat ylittäväksi toiminnaksi. Painotus *älykäs erikoistuminen* nähtiin osittain maakunnassa vahvuutena ja osittain heikkoutena. **Heikkoutena** nähtiin painopisteiden ulkopuolelta hankerahoituksen puute, joka vaikuttaa alueen kehittämistoimintaan ja tätä puutetta tulisi kompensoida muiden ns. alueen ulkopuolisten rahoituslähteiden käytön tuntuvalle lisäämisellä (esim. kv-rahoitus). Suurin osa maakuntaohjelmaan valikoiduista painotuksista olivat odotusten mukaisesti **mahdollisuuksia**. Näitä olivat mm *painotukset innovaatioympäristön ja TKI-toiminnan kehittäminen, koulutus- ja osaamistarpeiden ennakointi, sekä älykäs erikoistuminen*. Muita tärkeitä huomioita mahdollisuuksiin olivat *osaajien rekrytointi, sekä keskustelukulttuuri – asenne – tiedostaminen - yhteinen edunvalvonta*.

SWOT kehikon painotuksia priorisoitiin työpajatyöskentelyssä äänestämällä tärkeimpiä painotuksia/kehittämiskohtia. Osaamisen työpajassa selkeällä äänenemmistöllä **mahdollisuudeksi** valikoitui: **Koulutus ja osaamistarpeiden ennakointi** tärkeimmäksi kehittämisen kohteeksi. Koulutus ja osaamistarpeiden ennakoinnissa digitaalisuus ja sen luomat mahdollisuudet opiskella tulevat vaikuttamaan osaamisen kehittämiseen ja osaamistarpeiden ennakointiin. Painopisteen kehittämistoimenpiteissä tulisi huomioida verkko-opetus ja sen luomat mahdollisuudet sekä yhteistyö yliopistojen kanssa verkko-opetuksen kehittämiseksi edelleen niin että osaamisen jakaminen hyödyntää laajasti kaikkia. Tällä hetkellä asenteet hidastavat kehitystä ja täysimääräistä hyödyntämistä. Sen lisäksi hallinnon rajat muodostavat tarpeettomia esteitä. Digitaalisuus nähtiin kattavaksi koulutusta kehittäväksi mahdollisuudeksi, jota pitäisi hyödyntää kaikilla tasoilla, esim. edellyttää mm. pedagogian huomioimista toimivan tekniikan lisäksi. Digitaalisuus nähdään mahdollisuutena erityisesti nuorten koulutuksessa tutkintojen suorittamisessa ja perustyövoiman tarjoavana voimana. Sen lisäksi digitaalisuuden hyödyt nähdään lisä- ja täydennyskoulutuksessa muutostilanteissa ja niiden ennakoinnissa sekä siitä jatkumona oppisopimuskoulutuksessa. Digitaalisuus lisää myös sen kautta houkuttavuutta, kun asiakas näkee selkeän polun muutoksesta uuteen ammattiin. Digitaalisuus tarjoaa vahvan mahdollisuuden osaamisen kehittämiseen ikäluokasta tai taustakoulutuksesta riippumatta. Haasteena kehittämistyössä on rahoituksen saaminen muutostarpeeseen.

Koulutus ja osaamistarpeiden ennakointi ja sen kehittäminen tulisi olla työryhmävaikuttamista, alueellista pohdintaa aloituspaikkojen määrästä sekä työelämän tarpeesta ja sitä kautta summataan alueen koulustarve. Samalla pitää pohtia elinkeinoelämän osaamistarvetta, josta muodostuu työvoimatarve. Muita tärkeitä huomioitavia asioita ovat toimialakohtaiset huomioid, mm. soteala, muutoksen ennakointi, sekä työvoimatarve konkrétoituna numerotiedoksi. Tiedonvaihtoa yritysmaailman ja koulutusorganisaatioiden välillä tulisi edelleen kehittää, kehittämistyössä tulisi tunnistaa alueelliset erityistarpeet ja katvealueet, sekä oppisopimusten kehittäminen. Työssä nähdään tärkeänä puheiden käytäntöön saattaminen ja sukupolvien välisen eron kurominen kiinni työelämän tavoitteissa.

4.2 Kilpailukyky

Maakunnan elinkeinotoimintaa määrittää voimakas vientipainotteisuus, vahva teollinen toiminta sekä pk-yritysvaltaisuus. Kokkolan suurteollisuusalue muodostaa Pohjois-Euroopan suurimman epäorgaanisen kemian teollisuuden keskittymän. Toisaalta alkutuotannon rooli tuottajana ja työllistäjänä on keskeinen koko maakunnassa. Aktiiviset mikro- ja pk-yritykset monipuolistavat elinkeinorakennetta ja ovat merkittäviä työllistäjiä. Olennaista tulevana vuosina on rakentaa yhteistyössä alueen kehittämistoimijoiden ja yritysten kanssa uuden maakunnan yritys- ja kasvupalvelut tukemaan alueen elinkeinotoimintaa asiakaslähtöisesti. Keski-Pohjanmaalla on tavoitteena lisätä kilpailukykyä ja tuottavuutta sekä vahvistaa hyvinvointia menestyvien yritysten ja maakunnan vahvuuksiin perustuvan elinkeinotoiminnan kautta. Yrityksiä aktivoidaan kasvuun ja kansainvälistymiseen, liiketoiminnan ja innovaatiotoiminnan kehittämiseen sekä esimerkiksi kansainväliset vaatimukset täyttävien laatu- ja turvallisuusjärjestelmien kehittämiseen erilaisten alueellisten ja kansallisten kehittämis- ja innovaatioprosessien kautta. Maakunnan vientiosaamista kehitetään edelleen ja edistetään yritysten kansainvälistymistä ja mm. osallistumista Pohjoismaiden ja Barentsin alueen suurhankkeisiin, mutta myös esimerkiksi Aasian markkinoille alueen kärkiosaamisaloilla ja uusilla vahvistuvilla aloilla. Alueen vetovoimaisuutta vahvistetaan kehittämällä alueellista markkinointia verkostomaisella yhteistyöllä.

Suurteollisuusalue ja satama muodostavat Kokkolan ja koko maakunnan kannalta merkittävän teollisuuden, logistiikan ja yritystoiminnan kokonaisuuden, jonka kehittämistä ja edunvalvontaa jatketaan maakunnassa. Kokkolan suurteollisuusalueen ja maakunnan yritysten toimintaperiaatteisiin kuuluu sosiaalisesti vastuullinen ja ympäristötietoinen tuotanto. Etenkin suurteollisuusalueella tähän kuuluu kiertotalouden periaatteiden mukaisesti materiaalien ja tuotannossa syntyvien sivuvirtojen ja jätteiden tehokas kierrätys ja hyödyntäminen uusien tuotteiden materiaalina. Jatkossa tehostetaan edelleen kiertotaloutta ja raaka-ainevirtojen, sivuvirtojen ja jätteiden tehokasta hyödyntämistä ja kierrätystä sekä niiden jalostamista uusiksi tuotteiksi ja uudeksi yritystoiminnaksi.

Maaseutuelinkeinojen näkökulmasta tavoitteena on maaseudun yritysten kilpailukykyyn ja kannattavuuden kehittäminen sekä vahvan ja monipuolisen maaseutuyrityskannan kasvun vahvistaminen. Alueen maatalousyritykset ovat viime vuosina investoineet toimintaansa muuta maata aktiivisemmin ja tämä kehitys halutaan jatkossakin turvata. Tuotannon jatkojalostuksen kehittäminen ja omien luonnonvarojen hyödyntäminen uusiksi tuotteiksi edistävät kasvua.

Työllisyyttä ja osaavan työvoiman tarjontaa parannetaan joustavasti elinkeinoelämää palvelevalla aikuiskoulutuksella ja täydennyskoulutuksella sekä mm. uravalmennuksen ja ohjauspalveluiden keinoin maakunnan koulutustoimijoiden tarjoaman tutkintotavoitteisen koulutuksen lisäksi. Yhteistyötä yritysten kanssa ja yritysten kesken tehdään myös rekrytointiprosessien ja rekrytointiosaamisen kehittämisessä. Tavoitteena on osaavan työvoiman saamisen turvaaminen ja osaajien houkuttelu alueelle.

Keski-Pohjanmaan luonnonvarat ovat monipuoliset ja runsaat. Maakunnassa on merkittäviä metsä- ja turvevaroja, mineraaliesiintymiä sekä luonnonkivi- ja kiviainesvarantoja. Pohjavesivarannot ovat määrällisesti suuret, mutta niiden laatu rannikon läheisyydessä on pääosin heikko. Luonnonvarojen hyödyntäminen ja jalostaminen kestävän käytön periaatteiden mukaisesti sekä uusiutuvan energian tuotanto turvaavat alueen toimintoja ja energiansaantia sekä luovat uusia mahdollisuuksia alueen kilpailukykyyn ja aluetalouden kehittämiselle. Tavoitteena on alueen luonnonvarojen tehokkaampi hyödyntäminen oman alueen teollisuudessa ja yritystoiminnassa, luonnonvarojen jalostusasteen kasvattaminen sekä uusien tuotteiden ja

liiketoiminnan synnyttäminen tutkimukseen perustuvien innovaatioiden pohjalta. Myös metsätalous ja puuaineksen hyödyntäminen mm. älykkäässä puurakentamisessa ja energiantuotannossa on kasvussa. Keski-Pohjanmaalla vastataan kehitykseen toteuttamalla alueellista metsäohjelmaa ja edistämällä metsän taloudellista hyötykäyttöä. Tämä edistää työpaikkojen syntymistä metsälalle ja etenkin maaseudulle.

Rikas ja monipuolinen luonto- ja kulttuuriympäristö edistää maakunnan vetovoimaa ja alueidentiteettiä sekä parantaa asuin ympäristöjen viihtyisyyttä ja asukkaiden hyvinvointia. Luonnonvarojen kestävä käyttö mahdollistaa taloudellisen hyödyntämisen rinnalla virkistyskäytön, uusien elinkeinojen, kuten matkailu-, hyvinvointi- ja liikuntapalvelujen sekä alueellisen vetovoiman kehittämisen. Keskipohjalainen kulttuuriympäristö on kansallisesti merkittävää ja sen säilyttämistä voidaan tukea aktiivisella suojelulla sekä matkailun ja erilaisten hyvinvointiin, liikuntaan ja kulttuuriin liittyvien palvelujen avulla. Luonto- ja kulttuuriympäristöjen vaaliminen vaatii hoidon ja käytön alueellista suunnittelua ja suojelun, virkistyskäytön ja elinkeinojen kestävää yhteensovittamista.

Kilpailukyky kehittämisteeman painotukset vuosille 2019 – 2020:

Elokuussa pidetyssä kaikille avoimessa Keski-Pohjanmaan aluekehittämisspäivässä pohdittiin nykyisen maakuntaohjelman painotuksia SWOT – tarkastelun kautta. Tavoitteena oli löytää yhteinen käsitys maakuntaohjelman toteuttamisen vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista sekä uhkatekijöistä, sekä priorisoida tärkeimmät kehittämiskohteet. SWOT -määrittely tehtiin Kilpailukyvyn painotuksille:

- Elinkeinojen kehittäminen
- Työllisyys
- Luonnonvarojen kestävä käyttö
- Veto- ja pitovoima
- Muutosjoustavuus eli resilienssi

Työpajan tuloksena maakunnassa nähdään **vahvuutena** *Elinkeinojen kehittämiseen* liittyvä painotus. Vahvuuksia vahvistamalla nousee kyseinen painopiste yhdeksi tärkeäksi kehittämisteemaksi. *Luonnonvarojen kestävään käyttöön* liittyvä painopiste nähtiin niin vahvuutena, heikkoutena kuin mahdollisuutena. Luonnonvarojen kestävä käyttö on sekä vahvuus, mahdollisuus että välttämättömyys, jonka ajurina toimii ilmastonmuutos. Työllisyys nähtiin niin vahvuutena kuin **Uhkana**. Tätä jakaantumista selittää tämän hetkinen loistava työllisyystilanne Keski-Pohjanmaalla, mutta on kuitenkin oltava valmius ennakoimaan sekä torjumaan uhkatilannetta työllisyyden heikkenemisestä suhdanneherkässä ja globaalissa yhteiskunnassa. Painotus *muutosjoustavuus/resilienssi* nähtiin osittain maakunnassa vahvuutena sekä mahdollisuutena, mutta suuremmalta osaltaan **Heikkoutena**. Kuinka alue kykenee reagoimaan ja olemaan joustava suhteessa tuleviin isoihin haasteisiin (esim. rakennemuutokset) on yksi tärkeimpiä kilpailukyvyn mahdollistajia ja yhteisiä kehittämistoimenpiteitä tarvitaan tämän heikkouden vahvistamiseksi. Suurin osa maakuntaohjelmaan valikoiduista painotuksista olivat odotusten mukaisesti **mahdollisuuksia**. Näitä olivat mm *Elinkeinojen kehittäminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, veto- ja pitovoima sekä muutosjoustavuus/resilienssi*. Muita tärkeitä huomioita mahdollisuuksiin olivat *tapahtumat sekä resurssien käytön uudelleenajattelu*.

SWOT kehikon painotuksia priorisoitiin työpajatyöskentelyssä äänestämällä tärkeimpiä painotuksia/kehittämiskohtia. Kilpailukyvyn työpajassa selkeällä äänenemmistöllä **mahdollisuudeksi** valikoitui: **Veto- ja pitovoima** tärkeimmäksi kehittämisen kohteeksi. Veto- ja pitovoimassa mahdollisuuksina nähdään arjen sujuvuus, vapaa-aika sekä elämisen ja asumisen pehmeät arvot. Näiden arvojen merkitys nousee työpaikkoja ja paikkakunnille työn perässä muuttoa harkittaessa. Alueet kilpailevat työvoimasta ja alueen houkuttelevuus nousee koko ajan tärkeämmäksi kilpailueduksi. Keski-Pohjanmaalla vahvaa kilpailuetua tulisi kehittää kulttuuri-, meri- ja rannikkomatkailusta, koordinoitumpien tapahtumien

järjestämisestä, sekä kuntalaisten ja asukkaiden osallistamisesta Keski-Pohjanmaasta viestimiseen (tarinat). Avainsanoja kehittämisessä ovat yhteistyö **#meidänkeskipohjanmaa**, osallistaminen, sekä mm. yhdistysten uusiutuminen. Uusia näkökulmia osaavan työvoiman saantiin voisi saada myös harrastusten kautta rekrytoimalla. Veto- ja pitovoiman tukipilarina toimivat vahva infrastruktuuri ja toimiva toimintaympäristö. Näitä mahdollisuuksia ovat mm. Kokkolan satama, lentokentän säilyttäminen, kaasun(bio) jakeluverkotot sekä sähköautojen latauspisteiden lisääminen ja valtatie 8 kehittäminen. Lisää kehittämistoimenpiteitä tarvitaan tapahtumien koordinoitumpaan kehittämistyöhön, majoituskapasiteetin selvittäminen myös yksityisen sektorin osalta ja jo olemassa olevien vahvuuksien esilletuonti ja hyödyntäminen matkailussa, esim. Unesco, kulttuuriperintöosaaminen sekä pelimanniperinne.

Vahvuutena Keski-Pohjanmaalla on myös **Elinkeinojen kehittämiseen** liittyvä painotus. Vahvuuksia vahvistamalla nousee kyseinen painopiste yhdeksi tärkeäksi kehittämisteemaksi. Elinkeinojen kehittämisessä vuosina 2019 – 2020 huomioidaan mm. kilpailukykyyn ja tuottavuuden lisääminen alueen pk-yrityksissä, maaseudun yritysten kilpailukykyyn ja kannattavuuden kehittäminen sekä alueen vetovoimaisuuden vahvistaminen. Maaseudun kehittämistoimenpiteissä korostetaan mm. agrobiotalouteen liittyviä kehittämistoimenpiteitä. Kaikissa kehittämistoimenpiteissä korostetaan digitalisaatiota, sähköisiä palveluja sekä liiketoiminnan kehittämistä. Kehittämistoimenpiteissä on myös elinkeinojen murroksen liittyvä Itä- ja Pohjois-Suomen yhteinen hanke ELMO, jossa Keski-Pohjanmaa on mukana.

Ilmastonmuutoksen uhka ja siihen reagoiminen on maakunnassa huomioitava myös kehittämistoimenpiteissä entistä vahvemmin. Kehittämisteema **luonnonvarojen kestävä käyttö** edistää kehittämistoimenpiteitä, joilla pyritään entistä paremmin vastaamaan ilmastonmuutoksesta johtuviin haasteisiin. Tähän liittyy myös osaamisen kehittäminen alueella, jossa Keski-Pohjanmaalla on mahdollisuus toimia pilotti- ja esimerkkimaakuntana.

4.3 Saavutettavuus

Saavutettavuus on alueiden menestyksen kannalta olennainen kilpailukytekijä. Menestyville alueelle joustavat ja toimivat liikenneyhteydet niin alueen sisällä kuin alueelta muille alueille ja maailmalle ovat avainasemassa elinkeinoelämän, työntekijöiden ja asukkaiden näkökulmasta. Keski-Pohjanmaalla on tavoitteena turvata koko maakunnan elinvoimaisuus ja kehittää aluetta tasapainoisesti huomioiden niin maakuntakeskus Kokkolaa ympäröivän kaupunkiseudun kuin maaseutukaupunkien/ kuntakeskusten sekä maaseutualueiden tarpeet. Maakunnan saavutettavuuden etuna on keskuskaupunki Kokkolan sijainti pääradan varrella, kolmen valtatie risteyksessä,

Kokkola- Pietarsaaren lentoasema sekä kansainvälinen satama, joka on tällä hetkellä Suomen kolmanneksi suurin yleissatama. Sataman liikenneyhteyksien kehittäminen, syväväylän rakentaminen sekä Kokkola-Pietarsaaren lentoliikenteen toiminnan turvaaminen ja kehittäminen ovat lähivuosien tärkeitä toimenpiteitä.

Maaseutualueiden saavutettavuuden ja elinvoimaisuuden kannalta olennaista on alemman tieverkon kunnossapito ja parantaminen sekä maatalouden toimintaympäristön kehittäminen vastaamaan kehittyvän maatalouden vaatimuksia. Myös ilmastonmuutokseen ja sen mukanaan tuomiin toimintaympäristön muutoksiin on varauduttava mm. tulvasuojelun keinoin. Tavoitteena on joustava maaseudun monipuolista yritystoimintaa ja elinkeinoja tukeva maankäytön kehittäminen ja kaavoitus sekä toimivat tie- ja tietoverkot sekä vesi- ja jätehuolto. Kaivostoiminnan käynnistäminen ja kaivannaisten hyödyntäminen maakunnassa edellyttää myös merkittävää infrastruktuurin ja liikennejärjestelmien kehittämistä.

Maakunnan asukkaiden hyvinvoinnin turvaaminen ja parantaminen on keskeinen tavoite, kun kehitetään maakunnan asuin- ja elinympäristöä. Toimiva, eheä ja vetovoimainen elinympäristö rakentuu alueen ominaispiirteet, luonto- ja kulttuuriarvot sekä ympäristönäkökohdat huomioivan yhdyskuntarakenteen ja alueidenkäytön suunnittelun pohjalle. Keskipohjalaista hyvinvointia rakentavat myös maakunnan monipuoliset kulttuuri-, liikunta- ja luontopalvelut sekä harrastusmahdollisuudet. Tavoitteena on kehittää asukkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tukeva turvallinen elinympäristö, jossa arki on sujuvaa ja palvelut ovat joustavasti saavutettavissa. Keski-Pohjanmaalla aktiivinen paikallislähtöinen kehittäminen tukee etenkin maaseutualueiden elinvoimaisuutta ja mahdollistaa asukkaiden osallistumisen elinympäristönsä kehittämiseen.

Saavutettavuus kehittämisteeman painotukset vuosille 2019 – 2020

Elokuussa pidetyssä kaikille avoimessa Keski-Pohjanmaan aluekehittämisspäivässä pohdittiin nykyisen maakuntaohjelman painotuksia SWOT – tarkastelun kautta. Tavoitteena oli löytää yhteinen käsitys maakuntaohjelman toteuttamisen vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista sekä uhkatekijöistä, sekä priorisoida tärkeimmät kehittämiskohteet. SWOT -määrittely tehtiin Saavutettavuuden painotuksille:

- liikennejärjestelmän kehittäminen
- Toimintaympäristön kehittäminen
- Laadukas ja turvallinen elinympäristö

Työpajan tuloksena maakunnassa nähdään **vahvuutena** painotukset *Laadukas ja turvallinen elinympäristö, sekä liikennejärjestelmän kehittäminen*. Vahvuuksia vahvistamalla nousee kyseinen painopiste yhdeksi

tärkeäksi kehittämisteemaksi. *Laadukas ja turvallinen elinympäristö* -painopiste nähtiin niin vahvuutena kuin mahdollisuutena. *Liikennejärjestelmän kehittäminen* nähtiin niin vahvuutena, heikkoutena, mahdollisuutena kuin **Uhkana**. Painotus *Toimintaympäristön kehittäminen* nähtiin selkeimmin kaikista painotuksista maakunnassa mahdollisuutena. Suurin osa maakuntaohjelmaan valikoiduista painotuksista olivat odotusten mukaisesti **mahdollisuuksia**. Näitä olivat mm *toimintaympäristön kehittäminen, laadukas ja turvallinen elinympäristö sekä liikennejärjestelmän kehittäminen*.

SWOT kehikon painotuksia priorisoitiin työpajatyöskentelyssä äänestämällä tärkeimpiä painotuksia/kehittämiskohtia. Saavutettavuuden työpajassa selkeällä äänenemmistöllä **mahdollisuudeksi** valikoitui: **Toimintaympäristön kehittäminen** tärkeimmäksi kehittämisen kohteeksi:

1. Toimivat matkaketjut (ihmiset, tavarat ja palvelut)
2. Digitalisaatio (riittävät kuitu- ja mobiiliverkot)
3. Robotisaatio (palvelut, tuotanto ja logistiikka)

Keskustelussa korostuivat kuntakohtaiset kohtaamispaikat, ns. ”sisätorit”, maaseudun kulttuurituotteistaminen sekä yhteisöllisyyden lisääminen ja yleisesti keskusteluissa painottui yhteisen tekemisen voima: ” yhdessä tekeminen on elinvoima” #meidänkeskipohjanmaa. Keskusteluissa toivottiin myös tiedolla johtamisen sekä myös tunteella johtamisen lisäämistä päätöksentekoon. Ruohonjuuritason ajattelumallit mukaan digitalisaation kehittämiseen sekä yhteistyön lisääminen kehittämisessä = yhteinen digialusta ja käyttäjät (asukkaat, yritykset) mukaan suunnitteluun ja kehittämiseen.

Mahdollisuutena maakunnassa nähdään myös **liikennejärjestelmän kehittäminen**. Teema on tällä hetkellä ajankohtainen, kun liikenne- ja viestintäministeriö laatii liikenteen runkoverkkoasetusta. Keski-Pohjanmaa näkee tärkeänä, että maanteiden ja rautateiden valtakunnalliset runkoverkostot pystyvät edistämään maakunnan asukkaiden liikkuvuutta, elinkeinoelämänä kilpailukykyä sekä eri alueiden välistä saavutettavuutta. Toimivalla runkoverkostolla luodaan edellytykset uusien palveluiden kehittymiselle sekä matka- ja kuljetusketjujen toimivuudelle. Keski-Pohjanmaalla suunnitelmat runkoverkon ylläpitämisestä ja kehittämisestä perustuvat olemassa oleviin valtion maanteihin ja rautateihin.

Keski-Pohjanmaalla nähdään erityisen tärkeänä **valtatie 8:n** kuuluminen runkoverkkoon. Keski-Pohjanmaa on mukana Pohjois-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Satakunnan ja Varsinais-Suomen maakuntien liittojen yhteislausunnossa koskien maanteiden ja rautateiden runkoverkkoa ja niiden palvelutasoa koskevaan asetusluonnosta. Maakuntien yhteinen näkemys on, että **Valtatie 8 on oltava osa Suomen runkoverkkoa**. Suomen menestyminen nojaa vahvasti vientiin. Maakunnissamme viennin osuus teollisuuden liikevaihdosta on 56–78 %, mikä ylittää valtakunnan keskiarvon. Valtatie 8 on vientiteollisuutemme tuotantolinja, jonka vaikutukset Suomen taloudelle kohoavat kymmeniin miljardeihin euroihin vuosittain. Tiestön peruskorjaukset ja tien ylläpito tulisi suhteuttaa kuljetusten arvoon, ei pelkästään liikennemääriin. Viennin ohella valtatie 8 on tärkeä myös tuonnille. Valtatie 8 on valtavyöhyke, joka yhdistää länsirannikon teollisuusvyöhykkeen niin kaupunki- ja kuntakeskuksiin kuin satamiin ja lentoasemille. Tien merkitystä korostaa se, että Kokkolan ja Turun välillä ei ole rannikonsuuntaista rautatieyhteyttä. Alueellisella tasolla valtatie 8 on elintärkeä seudulliselle ja paikalliselle liikenteelle, työssäkäyntiliikenteelle, alkutuotannolle ja matkailulle.

Lisäksi painotetaan runkoverkkoon kuuluvien ja maakuntaan vaikuttavien tieyhteyksien huomioiminen. Näitä ovat mm. valtatie 19, sekä maakunnan sisällä keskeisiä kehitettäviä runkoteitä: valtatie 13, valtatie 28 sekä kantatie 63.

Keski-Pohjanmaalla nähdään tärkeänä, että **rautateiden runkoverkkoon** kuuluvat rataosuudet Helsingistä Seinäjoen kautta Ouluun (ns. Suomi-rata) ylläpidetään kaikilta osin. Tällä hetkellä mm. raitteen kapasiteettivajeen takia rata ei kykene tarjoamaan tarvittavia liikennepalveluja. Kapasiteettivaje näkyy myös ratapihojen ja satamayhteyksien toiminnassa.

5 MAAKUNTIEN YHTEISET KEHITTÄMISTEEMAT JA PAINOTUKSET

5.1 Pohjois-Suomi

Innovaatio- ja koulutustoiminta, teollisuuden toimintaedellytykset sekä osaavan työvoiman saatavuus

Pohjois-Suomen maakunnat esittävät osaamisen tason nostamista yhdeksi Suomen kärkitavoitteista. Innovaatiopolitiikan tulee tarjota välineitä kehittää maakuntien vahvuusaloja ja älykkään erikoitumisen kansainvälisiä kärkiä. Kansallisten toimijoiden ja rahoittajien tulee ottaa huomioon maakuntien älykkään erikoistumisen strategiat ja niiden painopisteet ohjelmien valmistelussa ja resurssien jaossa.

Pohjois-Suomen elinkeinojen sekä TKI-toiminnan kehittämisen yhteisiä painopisteitä ovat teknologiateollisuus, bio- ja kiertotalous, ICT-osaaminen ja alan yritysten toimintaedellytykset, talousmetsien luonnonhoito, kestävä puurakentaminen ja terveellinen asuminen, kestävä matkailu ja –kaivostoiminta sekä energian varastoinnin ja akkuklusterin kehittäminen. Hallituksen tulee kohdistaa toimenpiteitä yritysten tki-toiminnan ohella myös pilotteihin, joissa uudistetaan kokonaisten yhdyskuntien toimintatapoja mm. nopeiden kokeilujen ja innovaatioiden toteutukseen osoitettujen erillisrahoitusten muodossa (vrt. AIKO-rahoitus) ja huomioidaan digitalisaation mahdollisuudet.

Pohjoisen teollisuuden kasvu tulee turvata ja vauhdittaa investointien syntyä Suomeen mm. nopeuttamalla ja yksinkertaistamalla teollisuuden ja kaivostoiminnan luvitusprosesseja ja poistamalla datakeskuksilta energiavero. Business Finlandin palvelut tulee turvata ja niitä tulee kehittää vastaamaan koko maan elinkeinojen kasvua ja kansainvälistymistä.

Oppi- ja tutkimuslaitosten resursseja tulee lisätä merkittävästi niin, että ne voivat kehittää entistä ketterämpiä tapoja vastata elinkeinoelämän osaamistarpeisiin ja osallistua vaikuttavasti elinkeinojen kehittämiseen. Tavoitteena tulee olla tki-rahoituksen tason nosto 4 prosenttiin BKT:sta. Korkeakoulujen välistä yhteistyötä tulee edelleen edistää ja koulutuksen innovatiivista digitalisointia jatkaa kaikilla kouluasteilla. Ammatilliseen koulutukseen tulee lisätä aloituspaikkoja ja uudistaa rahoitusmallia ottamaan huomioon alueelliset tarpeet.

Osaavan työvoiman saatavuus tulee varmistaa kaikkialle Suomeen. Yhteistyössä valtion ja maakuntien kesken tulee ratkaista olemassa oleva työvoiman kohtaantohaaste, joka on kriittinen kasvun este harvan asutuksen alueella toimivilla, kasvavilla yrityksillä. Lisäksi on yhteistyössä etsittävä ratkaisuja koulutuspaikkojen houkuttelevuuden kasvattamiseksi. Työn vastaanottamisen houkuttelevuutta vähentäviä ja osa-aikatyön vastaanottamista estäviä kannustinloukkuja tulee purkaa. Työvoiman liikkumisen edistämiseksi tulee harjoittaa aktiivista työperäistä maahanmuuttopolitiikkaa tiiviissä yhteistyössä alueiden kanssa. Työvoiman saatavuuteen vaikuttavia lupakäytäntöjä tulee yksinkertaistaa ja tarveharkinnasta luopua.

Pohjois-Suomen saavutettavuus

Pohjois-Suomi tukee Suomen ja Euroopan komission linjausta jatkaa North Sea Baltic – ydinverkkokäytävää Helsingistä Oulun kautta Tornioon. Pääradan tavara- ja henkilöliikenteen kasvu edellyttää puuttuvan kaksoisraiteen rakentamista Oulu-Ylivieska välillä sekä Laurila-Tornio -ratavälin sähköistystä. Nämä investoinnit tukevat pääratamme positiivista henkilö- ja tavaraliikenteen kehitystä ja matka-aikojen nopeutumista. Lisäksi Pohjois-Suomen elinkeinoelämän ja kilpailukyvyyn kannalta on tärkeää kehittää tunnin yhteyttä Oulusta Kokkolaan, Rovaniemelle ja Kajaaniin.

Elinkeinojen ja kansainvälisen kaupan tarvitsemaan infrastruktuuriin tulee panostaa. Pohjois-Suomen kannalta strategisesti merkittäviä hankkeita tulee edistää määrätietoisesti ja Suomen edut maksimoiden eteenpäin. Näitä hankkeita ovat TEN-T-verkoston täydentäminen pohjoisilla käytävillä, Koilliskaapelin rakentaminen ja Jäämerenradan suunnittelun jatkaminen. Lentoliikennestrategia tulee nopealla aikataululla uudistaa kasvua tukevaksi. Nopeat verkot – kansallinen laajakaistahanke täytyy viedä riittävillä resursseilla loppuun ja erityisen haasteellisille alueille tulee valmistella erillisratkaisut. Uuden kansallisen laajakaistaohjelman käynnistämiseen tulee olla valmiudet. Liikenneväylien korjausvelan purkamiseen on varattava riittävä rahoitus ja tätä rahoitusta on osoitettava maakunnille.

5.2 Itä- ja Pohjois-Suomi

Koheesiorahoitusesitys Itä- ja Pohjois-Suomeen ohjelmakaudelle 2021-2027

(Itä- ja Pohjois-Suomen huippukokous 30.8.-31.8.2018)

Euroopan Komission toukokuussa 2018 antamassa budjettiesityksessä jäsenvaltioiden maksuosuudeksi on esitetty 1,11% bruttokansantuotteesta. Suomelle nousua kuluva ohjelmakauden saantoon on noin 5% (laskutavasta riippuen summa euroina on 80-90 M€).

Suomi on komission koheesiopolitiikkaesityksessä siirtymäaluetta, lukuun ottamatta Uuttamaata ja Ahvenanmaata. Koska koheesiopolitiikan rahoituksenjakomekanismissa harvan asutuksen peruskriteeri koskettaa vain kehittyneitä alueita, Suomi ei nyt käytetyllä laskutavalla tule saamaan lainkaan rahoitusta. Kuluvalle kaudella harvan asutuksen yleiskriteeri ja Pohjoisten harvaan asuttujen alueiden (NSPA) erityisrahoitus tuottavat 59% Suomen kaikesta rahoituksesta, joten muutos heikentää Itä- ja Pohjois-Suomen asemaa koheesiopolitiikassa merkittävästi. Komission tällaisten tilanteiden varalle kehittämän ns. ”turvalausekkeen” perusteella Itä- ja Pohjois-Suomen alueen saanto laskettaisiin kehittyneiden alueiden kategorian mukaan ja siten myös harvan asutuksen perusrahoitus saataisiin hyödyntämään aluetta. Turvalauseke on kuitenkin enemmän kertaluonteinen ratkaisu, johon liittyy epävarmuustekijöitä mm. rahoitussaanon riittävyyden ja jatkuvuuden kannalta. Menettely ei myöskään anna takeita Itä- ja Pohjois-Suomen erityisaseman turvaamisesta tulevien ohjelmakausien neuvottelutuloksista.

Komission rahoitusesityksessä NSPA-tuen määrä on 30€/ asukas/ vuosi. Kuluva kauden tuen nykyarvoon verrattuna laskua on 12,9%.

Suomen maatalousrahoituksen saanto on pienentymässä peräti 14% mikä on Itä- ja Pohjois-Suomen näkökulmasta huolestuttavaa. Maatalousrahoituksen leikkaus kohdistuisi voimakkaasti nimenomaan Itä- ja Pohjois-Suomen harvaanasutuille alueille, sillä ennakkotiedon mukaan vaarassa tällöin olisivat nimenomaan maaseudun kehittämiseen tarkoitettu rahoitus.

- 1. Itä- ja Pohjois-Suomen neuvottelukunta tukee komission budjettiesitystä jäsenvaltioiden maksuosuuden osalta. Myönteisestä koheesiopolitiikan rahoituskehysesityksestä huolimatta Suomen tulee EU:n tulevasta budjetista neuvotellessaan huomioida Itä- ja Pohjois-Suomen erityishaasteet sekä liittymissopimuksen mukaiset periaatteet ja määrätietoisesti tavoitella Suomen aiemmin ottaman kannan mukaisesti koheesiopolitiikan rahoitussaanon maksimointia ja jatkuvuutta.**
- 2. Koheesiopolitiikan tavoitteena on alueiden välisten taloudellisten erojen kaventaminen. Vaikka tilastokeskuksen viimeisimpien tietojen mukaan alueellisen arvonlisän kehitys on ollut monin paikoin Suomen nopeinta juuri Itä- ja Pohjois-Suomen alueella (v. 2016 kasvu oli nopeinta Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa), BKT:n taso on kuitenkin edelleen useimmissa Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnissa alhainen. Mahdollinen koheesiorahoituksen (EAKR ja ESR) huomattava pieneneminen**

sekä maatalous- ja maaseudun kehittämisrahoituksen leikkaus vaarantavat Itä- ja Pohjois-Suomen kehittämisen, sillä EU-varoilla on ollut merkittävä rooli maakuntien nykyisen vireen ja kasvun saavuttamisessa ja myönteiselle kehitykselle on tärkeä luoda jatkossakin mahdollisimman hyvät edellytykset.

3. Kertaluonteisen ”turvalausekkeen” käytön sijasta Suomen tulee ensisijaisesti ottaa tavoitteeksi harvan asutuksen kriteerin lisääminen teknisenä korjauksena siirtymäalueen jakomekanismiin sekä asettaa NSPA-tuen neuvottelutavoitteeksi vähintään 45€/as/v. Rahoituksen kohdistumisesta Suomen eri alueille tulee neuvotella avoimesti kansallisen ohjelmavalmistelun yhteydessä.

Kansainvälisen alueiden välisen yhteistyön, itämeriyhteistyön ja arktisen ulottuvuuden tulee näkyä vahvasti tulevassa koheesiopolitiikassa.

Sisä- ja ulkorajayhteistyö (Interreg, ENI CBC) on tärkeää Suomelle, jolla on EU-maista pisin ulkoraja Venäjän kanssa, sisärajoja muiden EU-jäsenvaltioiden kanssa sekä maaraja Norjan kanssa. Venäjän, Ruotsin ja Norjan kanssa tehtävällä raja-alueyhteistyöllä on Suomelle suuri merkitys. Yhteistyötä tehdään sekä kahdensivälisessä kehittämistyössä että laajemmassa Barents-, Euroregio Karelia- ja NSPA- yhteistyössä, minkä vuoksi komission ehdotusta raja-alueohjelmien rahoituksen leikkauksista ei voida hyväksyä Itä- ja Pohjois-Suomessa. Euroopan komission ehdotus merirajayhteistyön siirtämisestä transnationaalisten ohjelmien sisälle ei myöskään ole kannatettava muutos.

4. Venäjän, Ruotsin ja Norjan raja-alueet on huomioitava paremmin ohjelmakauden 2021-2027 rahoituksessa. Tämän hetkiset Interreg- ja CBC-ohjelmia koskevat komission ehdotukset ovat epäselviä, joten niiden analysoinnilla on nostettava esiin Suomelle epäedulliset muutokset ja niihin on vaikutettava kansallisesti. Kahden- ja monenvälisen maa- ja merirajayhteistyön sekä Venäjäyhteistyön jatkuvuus on huomioitava ohjelma-alueiden muodostamisessa ja rahoituksessa.

Itä- ja Pohjois-Suomella on tilaisuus vaikuttaa EU:n rahoitusohjelmia koskeviin linjauksiin vuoden 2020 jälkeiselle 7-vuotiskaudelle.

Itä- ja Pohjois-Suomen aktiivinen mukanaolo Euroopan Komission pilotissa yhtenä kahdestatoista pilottialueesta mahdollistaa alueen kehittämisen tulevaisuuden rahoituslinjausten suunnittelun ytimessä olevien asiantuntijoiden kanssa. Pilotin avulla Euroopan komissio etsii eurooppalaisten alueiden elinkeinojen kehittämiseen uusia toimintatapoja, joilla edistetään kasvua ja työllisyyttä. Keskiössä on älykäs erikoistuminen ja erilaistuminen, jota tehdään organisaattorajoja ylittävällä yhteistyöllä. Elinkeinot murroksessa (ELMO)-pilotin avulla on suora mahdollisuus lisätä maakuntien tunnettavuutta ja tuoda esille koko alueen kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia EU:n suuntaan. Samalla luodaan yhteistä itä- ja pohjoissuomalaista imagoa.

5. Pohjois-Suomen huippukokous korostaa että Itä- ja Pohjois-Suomen mukanaolo pilotissa on merkittävä tunnustus Euroopan komissiolta alueella tehtävälle kehittämistyölle ja kutsuu myös Suomen kansalliset ministeriöt mukaan pohtimaan tulevaisuuden haasteiden ratkaisuja Itä- ja Pohjois-Suomen alueiden sekä Euroopan komission ja OECD:n kanssa. OECD:n tutkimus Euroopan pohjoisten alueiden (NSPA) kehityspotentialista totesi älykkään erikoistumisen toimintamallin sopivan juuri tämän tyyppisille alueille.

Laajakaistarakentamisen jatkuvuuden varmistaminen harvaan asutuilla alueilla

Valtakunnallinen Nopea laajakaista -hanke päättyy 2018

Laajakaistayhteyksien kehittäminen parantaa alueiden kehittämismahdollisuuksia ja on välttämätöntä erityisesti yritystoiminnan ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi harvan asutuksen alueilla. Tietoliikenneyhteyksien rakentamisen tukeminen on yhteiskunnan kannalta tuottava investointi, joka maksaa julkisen tuen takaisin valtiolle rakentamisaikaisina veroina ja maksuina sekä sähköisten palveluiden kautta tulevana kustannussäästöinä.

Laajakaistahankkeen tavoitteiden saavuttaminen on osoittautunut ennakoitua vaikeammaksi ja hitaammaksi. Keskeisin haaste on valtiontukien hakemisen päätyminen vuoden 2018 lopussa. Kaupalliset teleyritykset ovat osoittaneet vain vähäistä kiinnostusta rakentamaan tavoitteiden mukaista laajakaistaverkkoa edes taajamiin saattikka harvaan asutuille seuduille. Teleyritysten investoinnit kiinteään verkkoon ovat vuonna 2016 laskeneet 33 % edeltävään vuoteen verrattuna. Kansainvälisesti tarkasteltuna Suomi ajautui entistä kauemmaksi muista Pohjoismaista. Suomessa tehtiin vuonna 2016 aineellisia investointeja kiinteään laajakaista- ja puhelinverkkoon sekä matkaviestinverkkoon noin 77 € asukasta kohden, kun Ruotsissa summa oli noin kaksinkertainen ja Norjassa peräti 213 €.

Koska hankkeet eivät kaikissa maakunnissa ole edenneet kaupallisten operaattoreiden toimesta, kunnat ja muut pienet toimijat ovat joutuneet ottamaan vastuuta rakentamisesta. Tämä on hidastanut rakentamista. Kuntien vastuiden lisääminen ei kuitenkaan ole yleisratkaisu laajakaistahankkeen etenemiselle. Tarvitaan uusi valtiontukiohjelma, koska toteutettu 4G-verkko ei ole täyttänyt ennako-odotuksia, eikä tulevaisuuden 5G-verkot toimi ilman kattavaa valokuituverkkoa.

Uusi digitaalisen infrastruktuurin strategia ja tavoite vuodeksi 2025

Liikenne- ja viestintäministeriön uudessa kansallisen digitaalisen infrastruktuurin strategiassa ei ole ositettu kansallista tukea valokuituverkkojen rakentamiseen. Strategiassa asetetaan laajakaistatavoite vuodeksi 2025 sekä keinot tavoitteen saavuttamiseksi. Siinä määritellään myös tavoitteet laajakaistan kattavuudesta ja nopeudesta. Samalla vastataan osaltaan EU:n laajakaistatavoitteisiin. EU on esittänyt vuoden 2025 tavoitetasoksi, että kaikkialla EU:ssa tulisi olla saatavilla 100 megabitin yhteydet, joiden nopeus on mahdollista nostaa 1 gigabittiin. Digitaalisen infrastruktuurin strategiaan tulee lisätä uusi kansallinen tuki nopeiden valokuituverkkojen rakentamiseen.

Laajakaistahankkeet Itä- ja Pohjois-Suomessa

Itä- ja Pohjois-Suomen laajakaistaohjelmien mukaisista hankkeista vasta puolet on toteutumassa. Lisäksi osa jo aiemmin hyväksytyistä hankkeista on peruuntunut muun muassa hakijoiden rahoitusvaikeuksien myötä ja niihin ollaan etsimässä uutta toteutusvaihtoa.

Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien liitot esittävät liikenne- ja viestintäministeriölle seuraavia toimenpiteitä hankkeen edistämiseksi:

a) Tuetun laajakaistarakentamisen jatkaminen ja rahoituksen turvaaminen

Tarvitaan uusi laajakaistarakentamisen valtiontukiohjelma vähintään vuoden 2030 loppuun saakka. Valtion talousarviossa tulee turvata valtion tukirahoitus kaikille toteutuville hankkeille. Näin kunnilla ja rakentavilla operaattoreilla olisi varmuus jatkaa hankkeiden suunnittelua. Hankkeen jatkovaihetta ja verkon rakentamisen vauhdittamista varten tuet on jatkossa oltava pelkästään valtiolta, koska kaikilla kunnilla taloudellinen tilanne ei mahdollista nykyisen kuntaosuusprosentin mukaisen tuen myöntämistä ja siksi hanke ei myöskään ole voinut saada valtiontukea. Näiden kuntien asukkaat ovat jääneet siten eriarvoiseen asemaan.

b) Erillisratkaisu erityisen haasteellisille alueille

Itä- ja Pohjois-Suomessa on kokonaisia kuntia tai kuntien osia, joissa ei ole toteutunut rakentamishankkeita lainkaan nykyisellä tukimallilla. Näillä erityisen haasteellisilla alueilla pitkät välimatkat ja harva asutus eivät mahdollista

kaupallisesti kannattavaa rakentamista tuen nykyehdoilla. Näille alueille on valmisteltava erillisratkaisu valtion ja kuntien yhteistyönä laajakaistayhteyksien rakentamiseksi.

c) Kaiken markkinapotentiaalin hyödyntäminen ja taajama-alueiden laajakaistapalveluiden varmistaminen

Laajakaistarakentamisen suurin haaste on vähäinen asiakasmäärä ja siksi kaiken asiakaspotentiaalin hyödyntäminen on välttämätöntä. Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien liitot esittävät vapaa-ajan asutuksen sisällyttämistä jatkossa tukikelpoiseen rakentamiseen. Tukikelvottomiksi tulee määritellä vain ne alueet, joilla tosiasiallisesti tarjotaan asiakkaalle saakka edistyksellisiä viestintäpalveluita kohtuulliseen hintaan.

Toteuttamisvalmius ja -suunnitelma sekä kustannusarvio

Kilpailutettuja hankkeita on odottamassa kuntien ja viestintäviraston rahoituspäätöksiä. Kuntayhtiö- ja osuuskuntaselvityksiä valmistellaan eri maakunnissa ja niiden valmistuttua avataan uusia laajakaistahakuja. Laajakaistahankkeen uusien hankkeiden tukirahoituksen tarve on vuoteen 2025 mennessä karkeasti arvioituna 100 milj. € Itä- ja Pohjois-Suomessa. Arviota voi nostaa erityisen haasteellisten alueiden erillisratkaisut sekä tarpeelliset tarkistukset loma-asuntojen laajakaistayhteyksien tukikelpoisuuteen.

Laajakaistapalveluja koskevan yleispalveluvelvoitteen muuttaminen

Yleispalveluliittymän tiedonsiirron vähimmäisnopeus on tällä hetkellä 2 Mbit/s. Yleispalveluvelvoitteen tulee asetuksen mukaan seurata tietoliikenneyhteyksien yleistä kehitystä. Vähimmäisnopeus tulee nostaa vähintään 10 Mbit/s mahdollisimman pian, koska jo vuonna 2015 suurimmalla osalla tiedonsiirtoliittymien käyttäjistä oli jo yli 10Mbit/s yhteys käytössään. Myös kuulo- ja puhevammaisten henkilöiden liittymien tulee seurata nopeudeltaan yleistä kehitystä.

Yleispalveludirektiivin mukaan palveluiden tulee olla saatavilla maantieteellisestä sijainnista riippumatta, kansallisesti saatavuutta ei tule rajoittaa pelkästään virallisesti määriteltyn vakinaiseen asuin- tai sijaintipaikkaan. Laajakaistaliittymän lähtevälle liikenteelle tulee ehdottomasti asettaa myös nopeusvaatimus ja maksimiviive tiedonsiirrolle (kuten kuulo- ja puhevammaisten laajakaistaliittymälle on asetettu), sillä nykyiset sähköiset palvelut asettavat vaatimuksia myös lähtevän liikenteen nopeudelle ja tiedonsiirron viiveelle.

Koillisväylän tietoliikennekaapelin toteutumisen edistäminen

Koillisväylän tietoliikennekaapeliä hanketta valmistellaan parhaillaan valtio-omisteisen Cinia Oy:n johdolla, alueiden myötävaikutuksella. Valmistelussa tulee selvittää pohjoisen ja itäisen Suomen alueiden runkoverkon kapasiteettien riittävyys, lisärakentamisen tarpeet sekä runkoreittien yhteisrakentamismahdollisuudet muun infrarakentamisen kanssa. Tarvittava lisärakentaminen tulisi yhdistää kansalaisten laajakaistan runkoverkkojen rakentamisen, huoltovarmuuskeskusten, puolustusvoimien sekä muiden valtiollisten/julkisten toimijoiden toiminnan varmistamisen kanssa. Koillisväylän tietoliikennekaapelin rakentamisen jatkovalmistelussa, suunnittelussa sekä yksityisen investointien hankinnassa varsinaisen merikaapelin rakentamista varten, tulee valtiolla olla hyvin vahva rooli. Suomen sisäisessä lisärakentamisessa valtion ohella eri operaattoreiden roolin tulee olla merkittävä.

Uusien reittien ja kapasiteetin lisärakentamisella ja varareitityksillä sekä riittävällä määrällä tietoliikenneyhteyspisteitä myös Itä- ja Pohjois-Suomen alueella koko Suomen tulee asemoitua houkuttelevana erikokoisten datakeskusten sijaintipaikkana nopeiden ja vakaiden, Euroopan ja Aasian yhdistävän, yhteysreitien varrella. Tavoitteena tulee olla realisoida Koillisväylän tietoliikennekaapelin tuomat mahdollisuudet datakeskusinvestointeihin myös Itä- ja Pohjois-Suomen alueilla. Uusien, ja täällä jo toimivien datakeskusten kykyä ja mahdollisuuksia lisätä ja kasvattaa ansiokkuuksiaan parannetaan alueilla edelleen vahvistamalla alan osaamisen ja yhteistoiminnan ekosysteemejä. Nopeat yhteydet tulevat palvelemaan myös alueen muita kansainvälisillä markkinoilla toimivia eri alojen yrityksiä.

6 RAHOITUSSUUNNITELMA

6.1 Alueelliset painotukset

6.1.1 Kestävää kasvua ja työtä 2014 -2020 rakennerahasto-ohjelma

KESKI-POHJANMAAN PAINOTUKSET RAKENNERAHASTOTOIMINNASSA VUOSINA 2019 – 2020

Rakennerahastovarot ovat keskeisin käytettävissä oleva kehittämisresurssi maakuntaohjelman toimeenpanoon. Ennakointi ja proaktiivisuus ovat Keski-Pohjanmaan alueellisen kehittämisen ja rakennerahastotoiminnan johtoajatus. Työllisyysnäkökulmaan kiinnitetään erityistä huomiota kaikessa rahoitettavassa toiminnassa. EAKR -varojen suuntaamisessa erityishuomio on vähähiilisyttä edistävissä toiminnassa.

Vuosien 2018-2019 toimintalinjakohtaisina painotuksina ovat erityisesti:

- ✚ TL 1 Yritysten kasvun, uusiutumisen, kansainvälistymisen, ja viennin edistäminen
- ✚ TL 2 Alueellisen innovaatioympäristön kehittäminen ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan jalostaminen elinkeinoelämän uusiutumista ja vahvistumista palvelevaksi, sekä toimenpiteet uuden liiketoiminnan synnyttämiseksi ja tutkimustulosten kaupallistamiseksi
- ✚ TL 3 Työllisyyden edistäminen ja alueellisten työllisyysratkaisujen kokeellinen kehittäminen heikossa työmarkkina-asemassa olevien työmarkkina-aseman vahvistamiseksi
- ✚ TL 4 Alueellisen koulutusjärjestelmän kehittäminen muuttuva ja digitalisoituva toimintaympäristö huomioiden
- ✚ TL 5 Työmarkkinoiden ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen heidän sosiaalista osallisuutta sekä köyhyyden torjuntaa tukevalla tavalla

Rakennerahastotoiminnan toimeenpano toimintalinjoittain:

TL 1 Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)

Valtaosa toimintalinjan 1 varoista (noin 90 %) kohdennetaan ELY-keskuksen rahoittamiin suoriin yritystukiin, ja loput Keski-Pohjanmaan liiton kautta rahoitettaviin kehittämishankkeisiin.

Keski-Suomen ELY-keskus (yritystuet)

Keski-Suomen ELY-keskuksen kautta kanavoituvilla yritystuilla edistetään yritysten merkittävää kasvua, kilpailukykyä ja uusiutumista.

Kehitystoimia kohdistetaan yritystoiminnan kaikkiin elinkaaren vaiheisiin, erityishuomion ollessa alueen vahvojen toimialojen kasvuhakuisissa ja kansainvälistyvissä pk-yrityksissä sekä niitä tukevissa alihankintaverkostoissa. Kehitystoiminnan painotus kohdistuu myös uusia innovatiivisia toimialoja edustaviin hankkeisiin. *Kehittämisrahoitusta* kohdennetaan erityisesti yritysten uusiutumiseen ja tuottavuuden lisäämiseen, uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen, kansainvälistymis- ja vientiedellytysten kehittämiseen, sekä tuotteiden markkinoille saattamiseen. Ohjelmasta tuetaan myös vähähiilisyttä edistäviä yritysten kehittämishankkeita, jotka voivat liittyä esim. uusiutuvan energian ja resurssitehokkaiden ratkaisujen kehittämiseen. *Investoinneissa* tuetaan ensisijaisesti kansainvälistyvien pk-yritysten ja niiden toimintaa tukevien alihankintaverkostoyritysten investointeja. Investointien tulee

pääsääntöisesti edistää vähähiilisen talouden kehittämistä. Rakentamiseen kohdistuvaa tukea voidaan myöntää pk-yrityksille hakijan omaan käyttöön tulevien rakennusten kustannuksiin. Tukea ei pääsääntöisesti myönnetä ulkopuolisille vuokrattavien toimitilojen rakentamiseen. Rakentamisessa painotetaan toiminnan merkittävää laajentamista sekä uuden tuotantoteknologian käyttöönottoa. Rahoitus kohdennetaan pääsääntöisesti vain pk-yritysten hankkeisiin.

Keski-Pohjanmaan liitto

Keski-Pohjanmaan liiton kautta kanavoituvaa rahoitusta kohdennetaan uuden liiketoiminnan syntymistä, yritysten kasvua ja kansainvälistymistä edistävään kehittämistoimintaan, sekä toimenpiteisiin, joilla parannetaan yritysten toimintaedellytyksiä työllisyyden lisäämiseksi.

Alueiden kilpailukyvyyn kannalta elinkeinojen monipuolistamisella ja uuden liiketoiminnan syntymisellä on suuri merkitys. Palveluiden ulkoistaminen ja avaaminen entistä enemmän kilpailulle edellyttää uutta ajattelua ja entistä voimakkaampaa verkostoitumista. Myös maakuntauudistus tuo toteutuessaan mukanaan uusia mahdollisuuksia erityisesti maaseudun palveluyrittäjyydelle. Rahoitusta suunnataan mm. uuden palveluyrittäjyyden syntymistä tukevaan toimintaan.

TL 1 varoin on mahdollista tukea myös pk- yrityksiä ja työvoiman liikkuvuutta palvelevan logistiikkayhteistyön kehittämistä.

TL 2 Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)

Valtaosa TL 2 varoista (noin 95 %) kohdennetaan Keski-Pohjanmaan liiton rahoittamaan kehittämistoimintaa ja loput (noin 5 %) Keski-Suomen ELY-keskuksen kautta rahoitettaviin yritystukiin.

Keski-Pohjanmaan liitto

Rahoitus suunnataan pääasiassa rakennerahasto-ohjelman erityistavoitteeseen 4.1 (Tutkimus-, osaamis- ja innovaatiokeskittymien kehittäminen alueellisten vahvuuksien pohjalta), mutta vuosina 2019-2020 vielä edellisvuosia painotetummin vähähiilisuuden edistämiseen, eli erityistavoitteeseen 3.2. (Uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehittäminen).

Toimintalinjan 2 ykkösprioriteettina on tutkimus- ja kehittämistoiminnan keinoin edesauttaa uuden liiketoiminnan syntymistä alueelle ja rohkeidenkin uusien avausten eteenpäin viemistä. Uutta liiketoimintaa ja uusia kaupallisia tuotteita tavoitellaan erityisesti alueen omien luonnonvarojen, ja alueella syntyvien erilaisten sivuvirtojen ja jätteiden hyödyntämisen kautta.

TL 2 varoin jatketaan myös alueellisten tutkimusympäristöjen ja tutkimusinfrastruktuurin määrätietoista kehittämistä, ja ennen kaikkea niiden tuottaman lisäarvon jalkauttamista yrityksiin. TL 2 toteutuksessa erityisen tärkeäksi nousee alueen koko osaamispotentialin täysimääräinen hyödyntäminen, eri osaamisalojen yhdistäminen ja alueellisten TKI -toimijoiden tiivis yhteistyö.

Keski-Suomen ELY-keskus

Toimintalinjan 2 yritystukien painotuksena ovat erityisesti teknologian kehittämiseen ja innovaatioiden kaupallistamiseen liittyvät kehittämishankkeet.

TL 3 Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)

Toimintalinjan 3 rahoitus kanavoituu kokonaisuudessaan Keski-Suomen ELY-keskuksen kautta.

Rahoitettavilla toimenpiteillä tavoitellaan mahdollisimman tuloksellisten ja asiakasystävällisten keskipohjalaisten työllisyysväylien synnyttäminen, oli sitten kyse nopeasti työllistettävistä tai monialaista tukea tarvitsevista heikossa työmarkkina-asemassa olevista erityisryhmistä, uusien työpaikkojen luomisesta taikka osaamisen lisäämisestä. Erityisen tärkeässä roolissa uusien työpaikkojen syntymisessä alueelle ovat mikro- ja pk-yritykset sekä 3. sektorin toimijat, ja alueen koulutusorganisaatiot osaavan työvoiman tuottajina. Keski-Pohjanmaa on ollut yhtenä kolmesta maakunnasta mukana kansallisessa työllisyyskokeilussa, jolla on osaltaan valmistauduttu mittavan maakuntauudistuksen työvoima- ja elinkeinopalveluiden järjestämiseen maakunnassa. Työllisyyskokeilusta saatujen kokemusten ja uusien avausten testaamiseen ja jalkauttamiseen voidaan kohdentaa soveltuvin osin myös Euroopan sosiaalirahaston tukea.

Rahoituksen kohteena on erityisesti

- heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen
- osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen alueen kasvuyritysten tarpeisiin
- Keski-Pohjanmaan työllisyyskokeilun toimeenpano

TL 4 Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)

TL 4 rahoitus kanavoituu kokonaisuudessaan Keski-Suomen ELY-keskuksen kautta.

Kansallisten koulutuspoliittisten linjausten mukaisesti koulutusjärjestelmää ollaan voimakkaasti uudistamassa myös Keski-Pohjanmaalla niin perusasteen kuin myös toisen ja korkea-asteen koulutuksen osalta. Koulutuksen järjestäjäverkkoa sekä rahoitusjärjestelmää uudistetaan samalla kun oppimisen käsite ja ”opettajuus” saavat uusia muotoja. Euroopan sosiaalirahaston (ESR) varoin voidaan tukea tätä koulutusjärjestelmän uudistamista lähinnä vain toisen asteen sekä korkea-asteen koulutuksen osalta silloin, kun hankkeilla pyritään parantamaan kasvu- ja rakennemuutosalojen koulutuksen laadun ja tarjonnan kehittämistä sekä luomaan uusia koulutuksesta työelämään siirtymistä tehostavia palveluja ja toimintatapoja. Tämän mukaisesti ESR -varoin voidaan tukea mm. koulutuksen joustavuutta ja työelämälähtöisyyttä. Tukea voidaan kohdentaa myös elinikäistä oppimista tukevien oppimisympäristöjen ja koulutuspalvelujen rakentamiseen silloin, kun ratkaisut perustuvat uusien digitaalisten tieto- ja viestintäteknologioiden hyödyntämiseen sekä oppilaiden ja opetushenkilöstön tieto- ja viestintäteknologisten valmiuksien parantamiseen. Niin ikään voidaan rahoittaa hankkeita, joissa tavoitteena on koulutuksesta työelämään siirtymisen tehostaminen monialaisena yhteistyönä, etenkin erityistä tukea tarvitsevien sekä koulutuksessa aliedustettujen ryhmien osalta. ESR-varoja voidaan suunnata myös hankkeisiin, joissa tavoitteena on tutkimus- ja kehitystoiminnan integroiminen paremmin koulutukseen, ja koulutusorganisaatioiden innovaatiopalvelujen laadun parantaminen. Ohjelma-asiakirjan mukaisesti voidaan myös tukea toisen asteen ammatillisen koulutuksen sekä korkea-asteen koulutuksen järjestäjien koulutusviennin kehittämistä silloin, kun hankkeiden tavoitteet perustuvat kansalliseen koulutusviennin strategiaan.

TL 5 Sosiaalinen osallisuus ja köyhyden torjunta (ESR)

TL 5 rahoitus kanavoituu kokonaisuudessaan Keski-Suomen ELY-keskuksen kautta.

Rahoitettavissa hankkeissa kohderyhmänä ovat ensisijaisesti väestöryhmät, joiden sosiaalinen osallisuus on heikoin ja jotka tarvitsevat oman työ- ja toimintakykynsä parantamista. Tämän mukaisesti rahoitetaan etupäässä hankkeita, joissa toimenpiteisiin osallistuvien työ- ja toimintakykyä parannetaan ja tällä tavoin edistetään heidän etenemistään työllisyyspoluilla. Hankkeiden rahoittamisessa

kiinnitetään huomiota myös sellaisiin hankkeisiin, joissa pyritään tehokkaampien palveluprosessien kehittämiseen. Toisin sanoen voidaan rahoittaa hankkeita, joissa pyrkimyksenä on luoda monialaiseen ammatilliseen yhteistyöhön perustuvia laadukkaita ja vaikuttavia palveluprosesseja. Näissä hankkeissa mm. kehitetään syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn pohjaavia varhaiseen puuttumiseen perustuvia toimintamalleja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja näiden palvelujen ulkopuolelle helposti jääville asiakasryhmille. Rahoittava viranomais kiinnittää erityistä huomiota kolmannen sektorin mahdollisuuksiin osallistua hankkeiden toteuttamiseen.

6.1.2 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014 -2020

Pohjanmaan ELY -keskuksen alueen maaseutu on elinvoimainen. Maataloudella ja maaseudun mikroyrityksillä on alueella vahva asema, jota kehittämistyön avulla pyritään vahvistamaan. Maaseutualueita kehitetään kestäväällä tavalla hankkeiden sekä investointitukien avulla nojautuen alueellisten elinkeinojen vahvuuksiin ja voimavaroihin kuten ruoan, ketun- ja minkinnahkojen sekä energian tuotantoon ja metsätalouden sekä puutoimialan edistämiseen. ELY-keskus panostaa erityisesti elintarvikeviennin edistämiseen. Biotalouden mahdollisuuksia edistetään maaseutuohjelman mahdollistamin toimin. Kylien elinvoimaisuutta edistetään kylien toimivuutta, viihtyisyyttä, turvallisuutta ja monitulo-yrittäjyyttä kehittäville hankkeilla. Maaseutu- ja saaristomatkoilussa sekä alueen rikkaassa kulttuuriperinnössä on paljon hyödyntämätöntä potentiaalia maaseutuelinkeinojen kehittämisessä.

Maaseuturahaston varoin rahoitetaan maatalojen ja mikroyritysten toimintaympäristöä ja yrittäjien osaamista edistäviä kehittämishankkeita, kuten viljelijöiden ja muiden maaseudun yrittäjien täydennuskoulutusta sekä soveltavaa tutkimusta. Maaseutuohjelman mahdollistamin toimin edistetään uusien työpaikkojen syntymistä maaseudulle. Keski-Pohjanmaalla painottuu tutkimustiedon tuottaminen ja sen käytännönläheinen hyödyntäminen erityisesti maidontuotannossa sekä turkistaloudessa. Keski-Pohjanmaan luonnonvara-alan toimijoiden yhteistyöverkoston osaamista hyödynnetään maaseudun elinkeinojen kehittämisessä.

Koko elintarvikeketjun toimintaa ja kehittämistä tuetaan luomalla edellytyksiä kannattavalle ja kilpailukykyiselle toiminnalle valvonnan sekä investointi- ja hanketukien avulla. Edistetään elintarvikeketjun kilpailukykyä rahoittamalla elintarvikeketjun yritysten investointeja ja kehittämistoimenpiteitä sekä tukemalla tutkimusta, tuotekehitystä, markkinointia, yrittäjien osaamista ja verkostoitumista kehittäviä hankkeita sekä elintarvikkeiden jalostusastetta nostavia hankkeita. Lähiruoan ja luomuruoan kasvava kysyntä huomioidaan suunnittelu- ja kehittämissä.

Osallistutaan ilmaston muutoksen hillitsemiseen tukemalla hiilidioksidipäästöjen vähentämistä ja vähähiilistä yhteiskuntaa tukevia ja edistäviä hankkeita, joiden tavoitteena on kiertotalouden edistäminen sekä uusiutuvan energian käytön lisääminen, energiaomavaraisuuden nostaminen ja energiatehokkuuden lisääminen. Kehittämissä otetaan erityisesti huomioon alueen erityispiirteet ja luonnolliset edellytykset.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma mahdollistaa entistä monipuolisempia välineitä yritysten keskinäisen sekä yritysten ja tutkimuslaitosten välisen yhteistyön ja verkostoitumisen tukemiseen myös kansainvälisesti. Innovaatioiden hyödyntäminen maaseudun elinkeinoelämän kehittämissä nousee vahvasti esille.

Kylien kehittämistyötä jatketaan lähinnä yleishyödyllisten investointihankkeiden avulla. Kokoontumistilojen sekä muiden yhteiseen käyttöön tulevien tilojen rakentaminen ja kunnostus ovat hyvä tapa lisätä alueen sosiaalista pääomaa ja paikallista yhteenkuuluvuuden tunnetta. Luonnon

kestävää virkistyskäyttöä ja matkailua sekä vetovoimaisten luonto- ja kulttuuriympäristöjen ylläpitämistä ja kehittämistä tuetaan hankkeiden avulla. Myös pienimuotoisten infrastruktuurihankkeiden tukeminen on mahdollista. Maaseudun palveluiden vähentyessä ja siirtyessä suurempiin keskuksiin on tärkeää edistää uusia toimintatapoja ja kokeiluja niiden tuottamiseksi jatkossa. Kylien asukkaiden omaehtoista kehittämistyötä edistetään myös hyvässä yhteistyössä Leader-ryhmien kanssa. Erityisen tärkeää on houkutella nuoria aktiivisesti mukaan yhdistys- ja vapaa-ajan toimintaan. Maaseutuohjelman avulla on mahdollista edistää myös maahanmuuttajien kotouttamista ja työllistymistä.

Pohjanmaan ELY-keskuksen (Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnissa yhteensä) hanke- ja yritystukiin käytettävissä oleva maaseuturahaston myöntövaltuus (EU+valtio) on 5,9 milj.€ vuonna 2019 ja 4,9 milj. € vuonna 2020. Rahoitus kohdentuu ao. maakuntiin rahoituksen kysynnän ja rahoitettavaksi valikoituvien hankkeiden mukaan.

5.2 Rahoitustaulukot

2019

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma		Taulukko täytetään soveltuvin osin vuodelle 2019										7.6.2018		LIITE 2a		
Vuosi:		2019 (ml. 2020) Tähän taulukkoon sisällytetty kokonaisuudessaan kulmalukujen (liite 3) mukainen myöntämismäärä.														
Maakunta:		Keski-Pohjanmaa														
Osio:		IP		milj. euroa												
Toimintalinja / temaattiset tavoitteet		RR-ELY		josta	Kohdenta-	RR-ELY	josta	Maakunnan liitto	Kohdenta-	Maakunnan liitto	josta	Business	Kohdenta-	Business	YHTEENSÄ	Kohdenta-
		Yritystuet		kestävä kaup.	maton *	yhhteensä	kansalaistoim.		maton *	yhhteensä	kansalaistoim.	Finland	maton *	Finland		maton *
		Tuki 2014	EUROA 2014	kehittäminen			kehittäminen				kehittäminen			yhhteensä		yhhteensä
TL 1	Pk-yritystoiminnan tukeminen (EAKR)	5,8	0		0	5,8	0	0,844	0	0,844	0	0	0	0	6,644	0
	EAKR	2,900	0		0	2,9	0	0,422	0	0,422	0	0	0	0	3,322	0
	Valtio	2,726	0		0	2,726	0	0,306	0	0,306	0	0	0	0	3,032	0
	Kunta	0	0		0	0	0	0,116	0	0,116	0	0	0	0	0,116	0
	Muu julkinen	0,174	0		0	0,174	0	0	0	0	0	0	0	0,174	0	0
TL 2	Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	0,35	0		0	0,350	0	6,648	0	6,648	0	0	0	0	6,998	0
	EAKR	0,175	0		0	0,175	0	3,324	0	3,324	0	0	0	0	3,499	0
	Valtio	0,175	0		0	0,175	0	2,265	0	2,265	0	0	0	0	2,44	0
	Kunta	0	0		0	0	0	0,869	0	0,869	0	0	0	0	0,869	0
	Muu julkinen	0	0		0	0	0	0,190	0	0,19	0	0	0	0	0,19	0
TL 3	Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)		3	0	0	3	0								3	0
	ESR		1,500	0	0	1,500	0								1,5	0
	Valtio		1,050	0	0	1,050	0								1,05	0
	Kunta		0,450	0	0	0,450	0								0,45	0
	Muu julkinen		0	0	0	0	0								0	0
TL 4	Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)		2,016	0	0	2,016	0								2,016	0
	ESR		1,008	0	0	1,008	0								1,008	0
	Valtio		0,505	0	0	0,505	0								0,505	0
	Kunta		0,403	0	0	0,403	0								0,403	0
	Muu julkinen		0,100	0	0	0,1	0								0,1	0
TL 5	Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)		1,206	0	0	1,206	0								1,206	0
	ESR		0,603	0	0	0,603	0								0,603	0
	Valtio		0,422	0	0	0,422	0								0,422	0
	Kunta		0,181	0	0	0,181	0								0,181	0
	Muu julkinen		0	0	0	0	0								0	0
	Kohdentamattomat EAKR				0	0			0	0			0	0	0	0
	EAKR				0	0			0	0			0	0	0	0
	Valtio				0	0			0	0			0	0	0	0
	Kunta				0	0			0	0			0	0	0	0
	Muu julkinen				0	0			0	0			0	0	0	0
	Kohdentamattomat ESR				0	0							0	0	0	0
	ESR				0	0							0	0	0	0
	Valtio				0	0							0	0	0	0
	Kunta				0	0							0	0	0	0
	Muu julkinen				0	0							0	0	0	0
	KAIKKI YHTEENSÄ	6,15	6,222	0	0	12,372	0	7,492	0	7,492	0	0	0	0	19,864	0
	EU	3,075	3,111	0	0	6,186	0	3,746	0	3,746	0	0	0	0	9,932	0
	Valtio	2,901	1,977	0	0	4,878	0	2,571	0	2,571	0	0	0	0	7,449	0
	Kunta	0	1,034	0	0	1,034	0	0,985	0	0,985	0	0	0	0	2,019	0
	Muu julkinen	0,174	0,1	0	0	0,274	0	0,19	0	0,19	0	0	0	0	0,464	0
	EAKR YHTEENSÄ	6,15	0	0	0	6,15	0	7,492	0	7,492	0	0	0	0	13,642	0
	EU	3,075	0	0	0	3,075	0	3,746	0	3,746	0	0	0	0	6,821	0
	Valtio	2,901	0	0	0	2,901	0	2,571	0	2,571	0	0	0	0	5,472	0
	Kunta	0	0	0	0	0	0	0,985	0	0,985	0	0	0	0	0,985	0
	Muu julkinen	0,174	0	0	0	0,174	0	0,19	0	0,19	0	0	0	0	0,364	0
	ESR YHTEENSÄ		6,222	0	0	6,222	0								6,222	0
	EU		3,111	0	0	3,111	0								3,111	0
	Valtio		1,977	0	0	1,977	0								1,977	0
	Kunta		1,034	0	0	1,034	0								1,034	0
	Muu julkinen		0,1	0	0	0,1	0								0,1	0

*) Sis. mahdollisen yli maakunnalliseen hanketoimintaa omaan maakuntaan jäävän osuuden. Mikäli maakunta aikoo osallistua yli maakunnallisen hankkeen rahoittamiseen omalla osuudellaan maakunnan kehysesä, siitä tulee sopia etukäteen muiden yli maakunnalliseen hankeseen osallistuvien maakuntien kesken. Taulukkoon voidaan kirjata tällöin ko. summa, joka vähennetään maakunnan rahoituksesta ja osoitetaan suoraan hanketta rahoittavalle viranomaiselle. Mihin maakuntaan ja viranomaiselle kohdentamaton osuus osoitetaan ja osoitettava summa:

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma		Taulukko täytetään soveltuvin osin vuodelle 2020				7.6.2018		LIITE 2b						
Vuosi:		2020 Tähän taulukkoon eritelly liitteen 2a pohjalta osuudet, joiden arvioidaan vuoden 2019 jälkeen todennäköisesti jäävän välittävän viranomaisen rahoitettavaksi												
Maakunta:		Keski-Pohjanmaa				vuoden 2019 jälkeen (perustelut taulukon alla)								
Osio:		IP	milj. euroa											
Toimintalinja / temaattiset tavoitteet		Maakunta	josta			Maakunta	josta		Business	Kohdenta-		Business	YHTEENSÄ	Kohdenta-
		Yritystuet	kestävä kaup.			Yhteensä	kansalaistoim.		Finland	maton *		Finland		maton yhteensä
		Tuki2014	EURO 2014	kehittäminen			kehittäminen							
TL 1	Pk-yritystoiminnan tukeminen (EAKR)	2,32	0	0	0	2,32	0	0	0	0	0	2,32	0	
	EAKR	1,16	0		0	1,16	0	0	0	0	0	1,16	0	
	Valtio	1,09	0		0	1,09	0	0	0	0	0	1,09	0	
	Kunta	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Muu julkinen	0,07	0		0	0,07	0	0	0	0	0	0,07	0	
TL 2	Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	0,14	1,994		0	2,134	0	0	0	0	0	2,134	0	
	EAKR	0,070	0,997		0	1,067	0	0	0	0	0	1,067	0	
	Valtio	0,070	0,68		0	0,75	0	0	0	0	0	0,75	0	
	Kunta	0	0,26		0	0,26	0	0	0	0	0	0,26	0	
	Muu julkinen	0	0,057		0	0,057	0	0	0	0	0	0,057	0	
TL 3	Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)		0,6	0	0	0,6	0					0,6	0	
	ESR		0,3	0	0	0,3	0					0,3	0	
	Valtio		0,21	0	0	0,21	0					0,21	0	
	Kunta		0,09	0	0	0,09	0					0,09	0	
	Muu julkinen		0	0	0	0	0					0	0	
TL 4	Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)		0,806	0	0	0,806	0					0,806	0	
	ESR		0,403	0	0	0,403	0					0,403	0	
	Valtio		0,202	0	0	0,202	0					0,202	0	
	Kunta		0,161	0	0	0,161	0					0,161	0	
	Muu julkinen		0,04	0	0	0,04	0					0,04	0	
TL 5	Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)		0,602	0	0	0,602	0					0,602	0	
	ESR		0,301	0	0	0,301	0					0,301	0	
	Valtio		0,211	0	0	0,211	0					0,211	0	
	Kunta		0,09	0	0	0,09	0					0,09	0	
	Muu julkinen		0	0	0	0	0					0	0	
	Kohdentamattomat EAKR				0	0				0	0	0	0	
	EAKR				0	0				0	0	0	0	
	Valtio				0	0				0	0	0	0	
	Kunta				0	0				0	0	0	0	
	Muu julkinen				0	0				0	0	0	0	
	Kohdentamattomat ESR				0	0						0	0	
	ESR				0	0						0	0	
	Valtio				0	0						0	0	
	Kunta				0	0						0	0	
	Muu julkinen				0	0						0	0	
	KAIKKI YHTEENSÄ	2,46	4,002	0	0	6,462	0	0	0	0	0	6,462	0	
	EU	1,23	2,001	0	0	3,231	0	0	0	0	0	3,231	0	
	Valtio	1,16	1,303	0	0	2,463	0	0	0	0	0	2,463	0	
	Kunta	0	0,601	0	0	0,601	0	0	0	0	0	0,601	0	
	Muu julkinen	0,07	0,097	0	0	0,167	0	0	0	0	0	0,167	0	
	EAKR YHTEENSÄ	2,46	1,994	0	0	4,454	0	0	0	0	0	4,454	0	
	EU	1,23	0,997	0	0	2,227	0	0	0	0	0	2,227	0	
	Valtio	1,16	0,68	0	0	1,84	0	0	0	0	0	1,84	0	
	Kunta	0	0,26	0	0	0,26	0	0	0	0	0	0,26	0	
	Muu julkinen	0,07	0,057	0	0	0,127	0	0	0	0	0	0,127	0	
	ESR YHTEENSÄ		2,008	0	0	2,008	0					2,008	0	
	EU		1,004	0	0	1,004	0					1,004	0	
	Valtio		0,623	0	0	0,623	0					0,623	0	
	Kunta		0,341	0	0	0,341	0					0,341	0	
	Muu julkinen		0,04	0	0	0,04	0					0,04	0	

*) Sis. mahdollisen ylimaakunnalliseen hanketoimintaa omaan maakuntaan jäävän osuuden. Mikäli maakunta aikoo osallistua ylimaakunnalliseen hankkeen rahoittamiseen omalla osuudellaan maakunnan kehiksestä, siitä tulee sopia etukäteen muiden ylimaakunnalliseen hankeseen osallistuvien maakuntien kesken. Taulukkoon voidaan kirjata tällöin ko. summa, joka vähennetään maakunnan rahoituksesta ja osoitetaan suoraan hanketta rahoittavalle maakunnalle.

Mihin maakuntaan kohdentamaton osuus osoitetaan ja osoitettava summa:

**Perustelut, miksi rahoitusta ei
sidota vielä vuoden 2019 aikana:**

K-S ELY/EAKR yritystuet: Yritystukien osalta jako 60%/40%. Perustelu: vuonna 2019 varaudutaan rahoittamaan pidempikestoisia ja isohkoja hankkeita, jolloin valtuus painottuu hiukan enemmän vuodelle 2019.

K-P liitto: TL 1 valtuus tulee arvion mukaan käytettäväksi kokonaan 2019. TL 2 valtuudesta noin 20 % sitoutuu käynnissä ja sisällä olevien hakemusten rahoittamiseen, ja arviolta 50 % uusien hankkeiden rahoittamiseen vuonna 2019 ja loput 30 % käytetään vuonna 2020 käynnissä olevien hankkeiden jatkorahoittamiseen ja uusiin hankkeisiin.

K-S ELY/ESR: TL 3 rahoituksesta 80 % sitoutuu vuonna 2019 pääasiassa käynnissä olevien hankkeiden rahoittamiseen. Työvoimapolitiittiset toimenpiteet joudutaan päättämään v. 2020 alkupuolella, joten usiahankkeita ei käytännössä enää tuona vuonna rahoiteta. Vuonna 2020 20% valtuudesta tullaan käyttämään toimivien hankkeiden rahoittamiseen. TL 4 rahoituksesta 60 % kuluu käynnissä olevien hankkeiden rahoittamiseen ja uusiin hankkeisiin käytetään 40 % vuonna 2020. TL 5 valtuudesta käytetään 50 % vuonna 2019 toimivien hankkeiden rahoittamiseen ja loput 50 % vuonna 2020 uusien hankkeiden rahoittamiseen.